

**Zavod za javno zdravlje
Čuprija "Pomoravlje"
u Čupriji**

**Centar za analizu, planiranje
i organizaciju zdravstvene zaštite
biostatistiku i informatiku u zdravstvu**

**ANALIZA ZDRAVSTVENOG STANJA
STANOVNIŠTVA POMORAVSKOG
OKRUGA
ZA 2017. GODINU SA POREĐENJEM
ODREĐENIH POKAZATELJA ZA ZADNJIH PET
GODINA**

Čuprija, 2018.

UVODNE NAPOMENE

Zdravlje i zdravstveno stanje stanovništva predstavljaju indikatore razvoja jednog društva i preduslov njegovog daljeg napretka. Procena zdravstvenog stanja stanovništva je sociomedicinska procedura za dobijanje objektivne slike zdravstvenog stanja celokupnog stanovništva ili pojedinih populacionih grupa na jednoj teritoriji. Analiza zdravstvenog stanja stanovništva ima više ciljeva:

1. Daje sliku zdravstvenog stanja stanovništva u posmatranom periodu;
2. Omogućava vremensko praćenje zdravstvenog stanja i komparaciju;
3. Utvrđuje zdravstvene potrebe;
4. Stvara osnovu za planiranje mera zdravstvene zaštite;
5. Omogućava evaluaciju efekata postignutih primenom mera zdravstvene zaštite.

Merenje zdravstvenog stanja vrši se uz pomoć većeg broja indikatora i uz prisustvo više indirektnih podataka dobijamo globalnu sliku zdravstvenog stanja odabrane populacije. Za merenje se najčešće koriste klasični pokazatelji:

1. vitalno-demografski podaci,
2. pokazatelji morbiditeta i mortaliteta,
3. pokazatelji stanja čovekove okoline,
4. pokazatelji rada i korišćenja zdravstvene službe.

U analizi zdravstvenog stanja stanovništva Pomoravskog okruga za 2015.godinu, korišćeni su demografski podaci Republičkog zavoda za statistiku i podaci redovne zdravstvene statistike zdravstvenih ustanova Pomoravskog okruga koje prikuplja i obrađuje Zavod za javno zdravlje u Čupriji. Ocena stanja životne sredine izvršena je na osnovu analiza parametara koje Zavod redovno prati.

Analiza sadrži podatke za šest opština Pomoravskog okruga koji se odnose na osnovne podatke o okrugu, demografske, socioekonomske pokazatelje, morbiditet i mortalitet, neke podatke o životnoj sredini, imunizaciji stanovništva, kadrovima, radu i korišćenju primarne zdravstvene zaštite i stacionarnih zdravstvenih ustanova.

1.VITALNO-DEMOGRAFSKE KARAKTERISTIKE POMORAVSKOG OKRUGA

1.1 Teritorija okruga , brojno stanje i gustina naseljenosti

Pomoravski okrug se prostire na površini od 2615 km² sa 190 naseljem, 202.025 stanovnika po procenjenim rezultatima broja stanovnika za 2017. godinu i prosečnom gustinom naseljenosti od 77,3 stanovnika po km².

Pomoravskom okrugu pripada šest opština Despotovac, Jagodina, Paraćin, Rekovac, Svilajnac i Ćuprija. Najveću površinu ima opština Despotovac, a najveći broj stanovnika opština Jagodina, koja ima i najveći broj naselja, najveću gustinu naseljenosti i sedište je okruga.

Tabela br. 1 Opštine Pomoravskog okruga sa brojem naselja i gustom naseljenosti u 2017. god.

R.b	Opštine	broj naselja	Procenjeni broj stanovnika	Površina u km ²	Prosečna gustina naseljenosti
1	Despotovac	33	21013	623	33,7
2	Jagodina	52	69842	470	148,6
3	Paraćin	35	51356	542	94,8
4	Rekovac	32	9552	366	26,1
5	Svilajnac	22	21690	326	66,5
6	Ćuprija	16	28572	288	99,2
Pomoravski okrug		190	202025	2615	77,3

U periodu između dva popisa, 2002. i 2011. godine (tabela 2) stanovništvo Pomoravskog okruga smanjeno je za 12.899 lica odnosno 5,7%. Dakle, na teritoriji okruga postoji tendencija depopulacije koja je najviše izražena u opštinama Rekovac 18,4%, gde dominira staro stanovništvo, Despotovac 9,4%, Ćuprija 8,7%, Svilajnac 7,7%, koje imaju veliku migraciju stanovništva u inostranstvo , dok se u Jagodini registruje rast broja stanovnika za 1,4%.

Procenjeni broj stanovnika u 2017. godini ukazuje na dalji pad broja stanovnika na celom području okruga za 5,8% u odnosu na prethodni zvanični popis.

Tabela br. 2 Broj stanovnika Pomoravskog okruga u 2017. god. u odnosu na popise iz 2002.god. i 2011.

red. br.	Opština	2002	2011	Index 11/02	2017	Index 17/11	Index 17/02
1	Despotovac	25611	23191	0,906	21013	0,906	0,820
2	Jagodina	70894	71852	1,014	69842	0,972	0,985
3	Paraćin	58301	54242	0,930	51356	0,947	0,881
4	Rekovac	13551	11055	0,816	9552	0,864	0,705
5	Svilajnac	25511	23551	0,923	21690	0,921	0,850
6	Ćuprija	33567	30645	0,913	28572	0,932	0,851
Pomoravski okrug		227435	214536	0,943	202025	0,942	0,888

1.2 Struktura stanovništva

U strukturi stanovništva, prikazuje se i polna i starosna struktura stanovništva. Odnos broja muškaraca i žena određen je biološkim i socijalnim faktorima. Polna struktura nema direktnog značaja za zdravstveno stanje stanovništva ali je značajna za izračunavanje nekih stopa i za određivanje specifičnog morbiditeta i mortaliteta. Ona zavisi od polne strukture živorođenih i umrlih, migracionih kretanja i dejstva izvesnih spoljnih faktora.

Tabela br. 3 Stanovništvo Pomoravskog okruga prema polu u 2017. godini prema proceni Zavoda za statistiku

Opština	Broj stanovnika	Broj muškaraca	% muškaraca	Broj žena	% žena	Broj žena fertilnog perioda	% žena fertilnog perioda
Despotovac	21013	10355	49,3	10658	50,7	4154	39
Jagodina	69842	33834	48,4	36008	51,6	15250	42,4
Paraćin	51356	25025	48,7	26331	51,3	10816	41,1
Rekovac	9552	4734	49,6	4818	50,4	1618	33,6
Svilajnac	21690	10386	47,8	11304	52,2	4461	39,5
Ćuprija	28572	13877	48,9	14695	51,1	5813	39,6
Pomoravski okrug	202025	98211	48,6	103814	51,4	42112	40,6

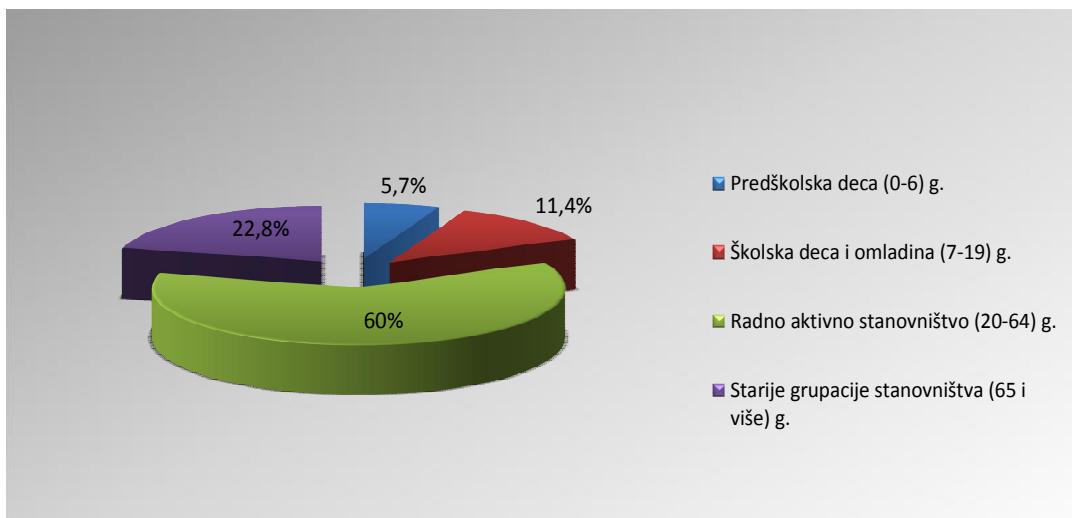
Iz tabele br. 3 se vidi da je udeo stanovnika ženskog pola nešto veći, 51,4% što je pokazatelj bolje socioekonomske razvijenosti i nivoa zdravstvene zaštite. Od ukupnog broja stanovništva ženskog pola 40,6% pripada ženama fertilnog perioda.

Na starosnu strukturu stanovništva utiče prirodno kretanje (rađanje i umiranje), ali i mehaničko kretanje stanovništva, migracije. Poznavanje starosne strukture stanovništva daje nam sliku starosti populacije u celini na osnovu koje se određuju prioritetni zdravstveni problemi i planira zdravstvena zaštita.

Tabela br. 4 Broj i procentualno učešće pojedinih kategorija stanovnika Pomoravskog okruga prema popisu Republičkog zavoda za statistiku 2017. godine

Opština	deca 0-6	%	skolska deca 7-18	%	radnoaktivno 19-64	%	odrasli 65+	%
Despotovac	996	4,72	2251	10,71	12365	58,84	5401	25,70
Jagodina	4487	6,42	8308	11,90	42467	60,80	14580	20,88
Paraćin	3207	6,24	5974	11,63	31338	61,02	10837	21,10
Rekovac	321	3,36	869	9,10	5239	54,85	3123	32,69
Svilajnac	1010	4,66	2487	11,47	12615	58,16	5578	25,72
Ćuprija	1469	5,14	3189	11,16	17355	60,74	6559	22,96
Pomoravski okrug	11490	5,69	23078	11,42	121379	60,08	46078	22,80

Grafikon br. 1 Procentualna struktura pojedinih kategorija stanovništva

Iz navedenih podataka o starosnoj strukturi stanovništva može se uočiti da stanovništvo Pomoravskog okruga spada u **grupu vrlo starog stanovništva**, s obzirom da je ideo stanovnika starijih od 65 godina 22,8 %. Taj ideo je najmanji u opštini Jagodina 20,9%, a najveći u opštini Rekovac čak 32,7%. **Indeks starenja** je takođe visok 1,8 za okrug što pokazuje da postoji proces izraženog starenja stanovništva obzirom da je vrednost veća od 0,4 a koja se smatra granicom od koje počinje da se tretira starim stanovništvo.

1.2 Vitalne karakteristike Pomoravskog okruga u 2017. godini

Stanovništvo, kao dinamična pojava se stalno menja, kreće. Prirodno kretanje stanovništva podrazumeva promene u ukupnom broju stanovnika kao posledica rađanja (natalitet) i umiranja (mortalitet). Broj rođenih je pozitivna, a broj umrlih negativna komponenta kretanja stanovništva.

Vitalni pokazatelji za 2017. godinu po opštinama i na nivou Pomoravskog okruga, kao i podaci o ukupnom broju stanovnika su na osnovu poslednje procene ,dobijeni iz Zavoda za statistiku republike Srbije za 2017. godinu.

Tabela br. 5 Vitalni pokazatelji stanovništva Pomoravskog okruga u 2017. god.

RB	OPŠTINE	Procenjeni br. stanovnika u 30.06.2017. god.	Živorodeni		UMRLI				stopa smrtno- sti odojča- di	stopa prirodnog priraštaja	MRTVORO- ĐENI			
					ukupno		umrla odojčad							
			broj		stopa nataliteta		broj							
			broj	stopa nataliteta	broj	stopa mortaliteta	broj	%	broj	%	broj	stopa		
1	DESPOTOVAC	21013	117	5,6	480	22,8	1	0,2		0,0	8,5	-17,3		
2	JAGODINA	69842	519	7,4	1103	15,8		0,0		0,0	0,0	-8,4		
3	PARAĆIN	51356	410	8,0	884	17,2	1	0,1	1	0,1	2,4	-9,2		
4	REKOVAC	9552	39	4,1	242	25,3		0,0		0,0	0,0	-21,3		
5	SVILAJNAC	21690	153	7,1	435	20,1		0,0		0,0	0,0	-13,0		
6	ĆUPRIJA	28572	197	6,9	490	17,1		0,0		0,0	0,0	-10,3		
POMORAVSKI OKRUG		202025	1435	7,1	3634	18,0	2	0,1	1	0,0	1,4	-10,9		
											2	1,4		

Broj živorodenih u Pomoravskom okrugu je u stalnom padu, kako u absolutnim vrednostima tako i u stopama, u svim opštinama. Prema SZO faza nepovoljnog nataliteta je stopa ispod 12%. U 2017. godini **stopa nataliteta** za okrug je **7,1** pri čemu je najniža u Rekovcu **4,1** a najviša u Paraćinu **8,0**.

Mortalitet, umiranje, je negativna vitalna komponenta i od velikog je značaja u oceni zdravstvenog stanja stanovništva. Opšta stopa mortaliteta, odnosno ukupan broj umrlih u

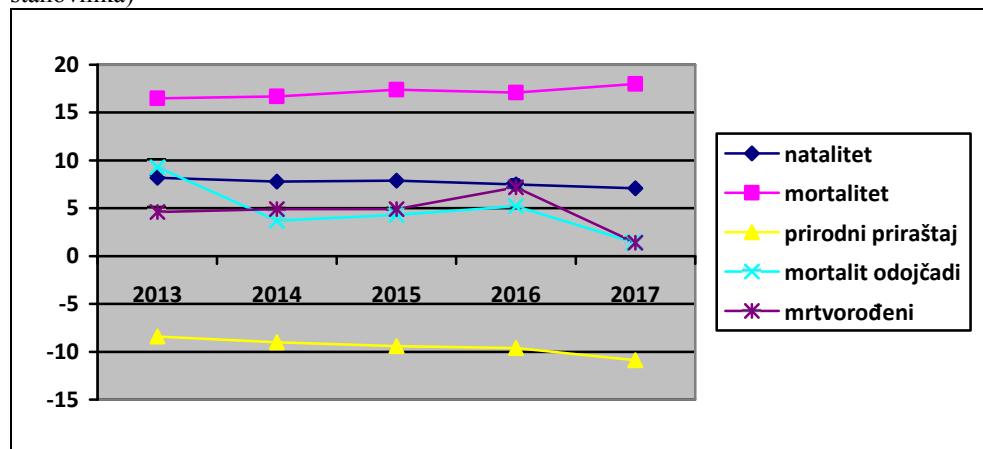
Pomoravskom okrugu je visok i u stalmnom je porastu, vezano za sve izraženije starenje stanovništva. Prosečna stopa za okrug je **18**, a najvišu stopu ima opština Rekovac **25,3** i to je opština sa najstarijom populacijom.

Mortalitet odojčadi je jedan od najbitnijih indikatora socioekonomskih prilika i funkcionalisanja zdravstvene zaštite žena i dece. Stope smrtnosti odojčadi su niske već duži vremenski period u okrugu, u 2017. godini je bilo 2 evidentirana slučaja sa stopom od **1,4**, a tolerantna granica za Evropu je do 20.

Stopa mrtvorodenih odnosno mortinataliteta u okrugu je takođe niska **1,4** jer postoji odgovarajuća i dobro razvijena zdravstvena zaštita trudnica, dok se komplikovane trudnoće tretiraju u visoko specijalizovanim ustanovama tercijalnog nivoa zdravstvene zaštite.

Prirodni priraštaj predstavlja razliku između apsolutnog broja živorođenih i umrlih na jednoj teritoriji. Izražava se stopom na 1000 stanovnika i za teritoriju okruga za 2017. godinu iznosi **-10,9** pa se može govoriti o velikoj biološkoj regresiji stanovništva, jer još od sredine osamdesetih godina prirodni priraštaj ima negativnu vrednost.

Grafikon br. 2 Vitalni pokazatelji stanovništva Pomoravskog okruga u periodu od 2013-2017 (stope na 1000 stanovnika)

Posmatrajući petogodišnji period zapažaju se relativno konstantne stope vitalnih pokazatelja, osim kod stope mortaliteta odojčadi koja beleži najviše varijacija.

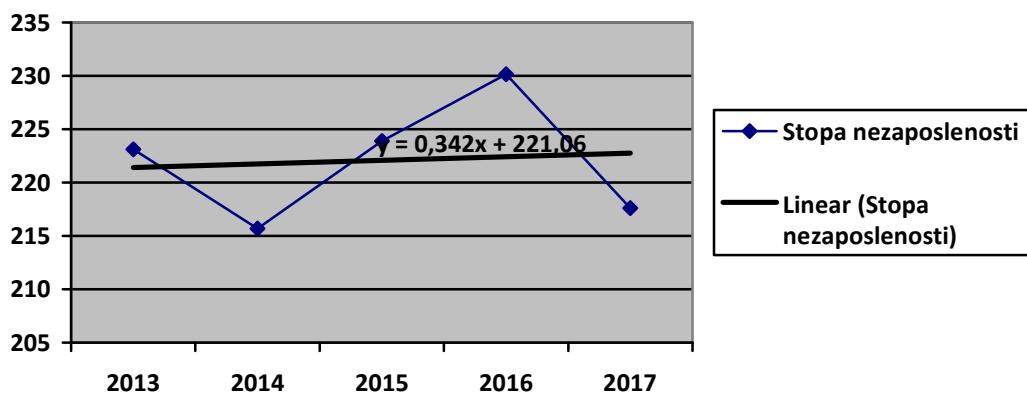
2. SOCIOEKONOMSKI POKAZATELJI OKRUGA

Nezaposlenost je važan socioekonomski pokazatelj stanja stanovništva određene teritorije. Iz Nacionalne službe za zapošljavanje Pomoravskog okruga dobijeni su podaci o nezaposlenim licima u 2017. godini. Ukupno je bilo nezaposlenih **26.411** lica, što je za **7,5%** manje u odnosu na prethodnu godinu. Posmatrajući polnu strukturu nezaposlenih, zapaža se nešto veći broj žena (51,6%) u odnosu na muškarce. **Stopa nezaposlenosti je 217,59 na 1000 stanovnika**. Po stepenu stručne spreme, najviše je nekvalifikovanih (36,5%), zatim sa četvrtim stepenom (29,3%), pa onda sa trećim stepenom (23,6%). Sa visokom stručnom spremom je bilo 1517 nezaposlenih lica što izraženo u procentima iznosi 5,7%. U odnosu na prethodnu godinu, beleži se neznatni porast nezaposlenih ove kategorije za 0,2% što predstavlja novih 55 nezaposlenih lica sa diplomom fakulteta. Posmatrajući starosnu strukturu nezaposlenih, evidentno je da ih je najviše od 55 do 59 godina (3274 lica), zatim od 40 do 44 godina (3127) i 50 do 54 (3080).

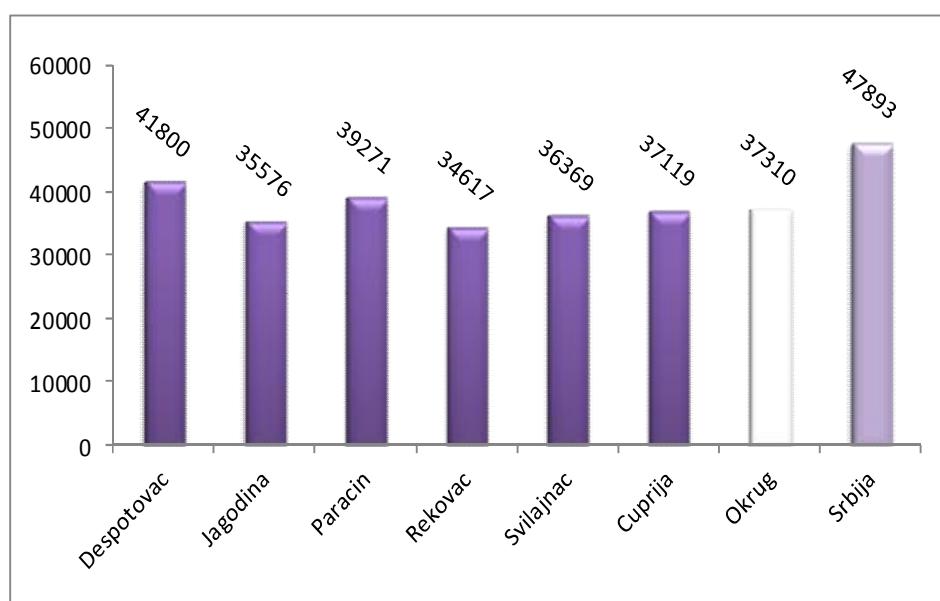
Tabela br.6 Broj i stopa nezaposlenih u Pomoravskom okrugu po opstinama ukupno i sa VSS u 2017.

red. br.	Opština	Br. radno aktivnog stanovništva 19-64 god.	Ukupan broj nezaposlenih	Stopa nezaposlenih	Broj nezaposlenih sa VSS	Stopa nezaposlenih sa VSS	% nezaposlenih sa VSS
1	Despotovac	12365	1944	157,23	109	8,81	5,61
2	Jagodina	42467	9557	225,04	592	13,94	6,12
3	Paraćin	31338	7777	248,16	435	13,88	5,59
4	Rekovac	5239	1774	338,61	40	7,64	2,25
5	Svilajnac	12615	1876	148,71	125	9,91	6,66
6	Ćuprija	17355	3483	200,69	216	12,45	6,20
Pomoravski okrug		121379	26411	217,59	1517	12,50	5,74

Grafikon br.3 Stopa nezaposlenih na 1000 radnoaktivnog stanovništva u Pomoravskom okrugu

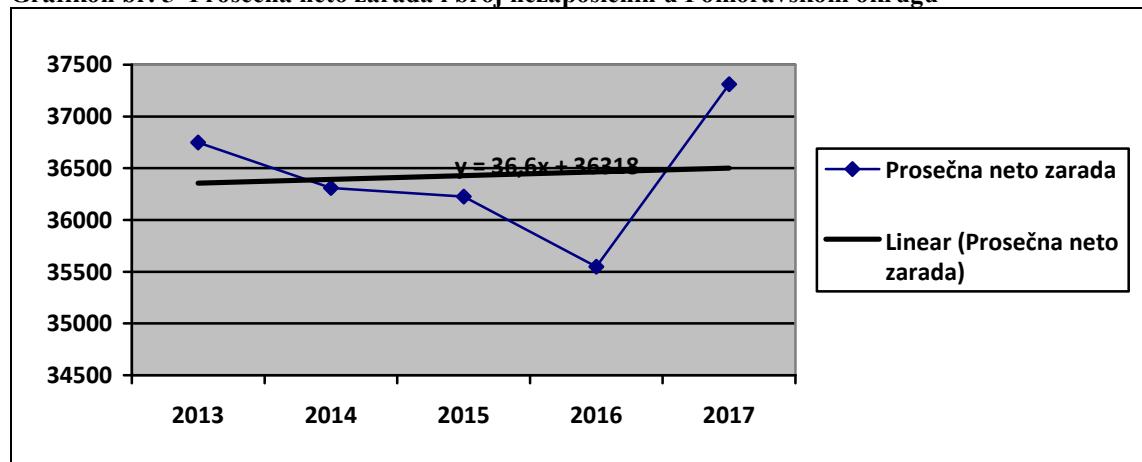

Grafikon br. 4 Prosečna neto zarada u 2017. godini

Prosečna neto zarada u 2017. godini na teritoriji Pomoravskog okruga bila je 37.310 dinara što je niže u odnosu na prosek Republike Srbije koji je iznosio **47.893.** din. Među opštinama najveći prosek ima opština Despotovac 41.800 dinara ,a najniži prosek ima opština Rekovac sa 34.617. dinara. U odnosu na isti period prethodne godine evidentno je povećanje zarada za 4,9 % na nivou Pomoravskog okruga, a na nivou Srbije 3,9%.

Grafikon br. 5 Prosečna neto zarada i broj nezaposlenih u Pomoravskom okrugu

Prosečna neto zarada ima trend blagog rasta od 2013. do 2017. godine, dok je evidentno da je u 2017.godini zabeležen skok prosečne neto zarade .

3. MORTALITET I MORBIDITET U POMORAVSKOM OKRUGU 2017. GODINI

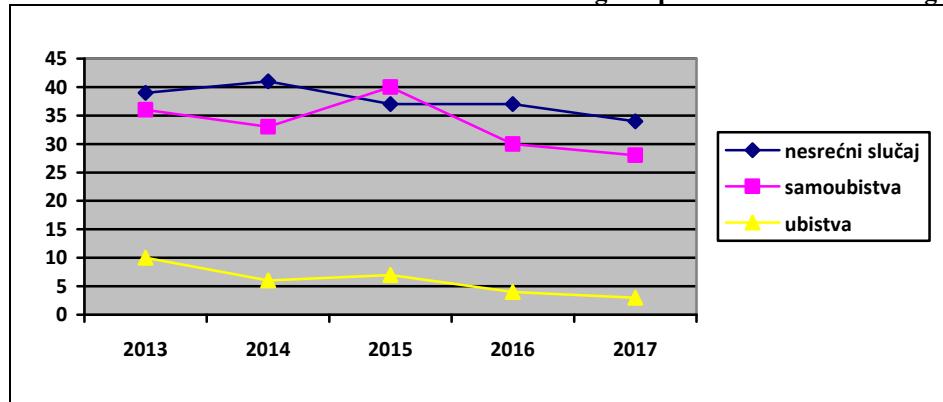
3.1. Mortalitet

Tabelom broj 7. prikazane su osnovne karakteristike mortaliteta stanovništva Pomoravskog okruga u 2017. godini. Prema prispelim potvrđdama o smrti evidentirano je 3634 umrle osobe na teritoriji okruga od čega je 3216 prirodne smrti, 66 nasilnih smrti, a nepoznato je bilo 352 slučaja. Prosečna starost umrlih je 75,9 godina.

Tabela br. 7 Karakteristike mortaliteta stanovništva Pomoravskog okruga u 2017. godini

Opština	prirodna smrt	nasilna smrt					nepoznato	prosečna starost umrlih
		Svega	nesreća	samoubistva	ubistva	ostalo		
Despotovac	452	12	6	4	1	1	16	76,30
Jagodina	941	20	7	11	2		142	75,2
Paracin	785	14	11	3			85	75,50
Rekovac	227	5	2	3			10	78,80
Svilajnac	408	6	3	3			21	76,9
Ćuprija	403	9	5	4			78	75,90
Pomoravski okrug	3216	66	34	28	3	1	352	75,90

Grafikon br. 6 Nasilna smrt u Pomoravskom okrugu u periodu od 2013-2017. god.

Posmatrajući prethodni period zapaža da broj nesrećnih slučajeva , samoubistava i ubistava ima trend opadanja.

Struktura umrlih prema uzroku smrti (po MKB-10 klasifikaciji) prikazana je tabelom br.8

Tabela br. 8 Struktura umrlih u opštinama Pomoravskog okruga prema uzroku smrti za 2017. godinu

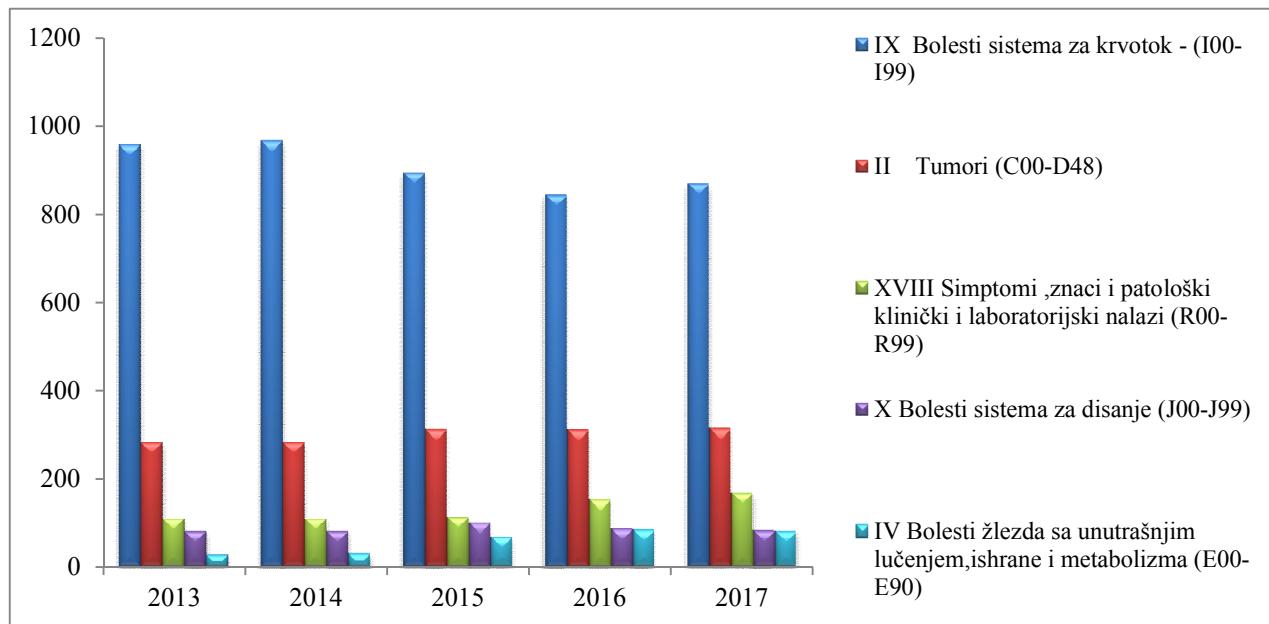
Grupa bolesti	DESPOTOVAC		JAGODINA		PARAĆIN		REKOVAC		SVILAJNAC		ČUPRIJA		OKRUG	
	Br. umrlih	%	Br. umrlih	%	Br. umrlih	%	Br. umrlih	%	Br. umrlih	%	Br. umrlih	%	Br. umrlih	%
A00-B99	4	0,83	7	0,63	19	2,15	3	1,24	4	0,92	2	0,41	39	1,07
C00-D48	60	12,50	225	20,40	185	20,93	24	9,92	68	15,63	71	14,49	633	17,42
D50-D89		0,00		0,00	4	0,45	2	0,83	1	0,23	1	0,20	8	0,22
E00-E90	35	7,29	25	2,27	44	4,98	7	2,89	37	8,51	17	3,47	165	4,54
F00-F99	2	0,42	23	2,09	10	1,13	3	1,24	2	0,46		0,00	40	1,10
G00-H95	15	3,13	64	5,80	38	4,30	5	2,07	10	2,30	14	2,86	146	4,02
I00-I99	276	57,50	455	41,25	384	43,44	156	64,46	235	54,02	250	51,02	1756	48,32
J00-J99	19	3,96	58	5,26	37	4,19	10	4,13	25	5,75	18	3,67	167	4,60
K00-K93	13	2,71	31	2,81	16	1,81	7	2,89	13	2,99	10	2,04	90	2,48
L00-L99	1	0,21	1	0,09		0,00		0,00	1	0,23	2	0,41	5	0,14
M00-M99	1	0,21	1	0,09	1	0,11		0,00		0,00	1	0,20	4	0,11
N00-N99	25	5,21	51	4,62	45	5,09	10	4,13	11	2,53	17	3,47	159	4,38
O00-O99		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		
P00-P96	17	3,54		0,00	1	0,11		0,00		0,00		0,00	18	0,50
Q00-Q99		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		0,00		
R00-R99		0,00	142	12,87	86	9,73	10	4,13	22	5,06	78	15,92	338	9,30
S00-T98	12	2,50	20	1,81	14	1,58	5	2,07	6	1,38	9	1,84	66	1,82
UKUPNO	480	100,00	1103	100,00	884	100,00	242	100,00	435	100,00	490	100,00	3634	100,00

Vodeći uzroci smrti prema MKB-10 klasifikaciji su bolesti sistema za krvotok sa učešćem od 48,32% u ukupnom broju umrlih i stopom na 100.000 stanovnika od 869,2, zatim tumori sa 17,42% i stopom od 313,3. Simptomi, znaci i patološki klinički i laboratorijski nalazi (R00-R99) su u strukturi sa 9,3% i stopom od 167,3, slede bolesti sistema za disanje sa 4,6% i stopom 82,7 i bolesti žlezda sa unutrašnjim lučenjem, ishrane i metabolizma sa 4,54% i stopom 81,7 na 100.000 stanovnika.

Tabela br. 9 Najčešći uzroci smrti u Pomoravskom okrugu u 2017. godini

Grupa po MKB-10	Br.	%	Stopa na 100.000 stanovnika
IX Bolesti sistema za krvotok - (I00-I99)	1756	48,32	869,2
II Tumori (C00-D48)	633	17,42	313,3
XVIII Simptomi ,znaci i patološki klinički i laboratorijski nalazi (R00-R99)	338	9,30	167,3
X Bolesti sistema za disanje (J00-J99)	167	4,60	82,7
IV Bolesti žlezda sa unutrašnjim lučenjem,ishrane i metabolizma (E00-E90)	165	4,54	81,7

Grafikon br. 7 -Pet vodećih uzroka smrti u Pomoravskom okrugu -kretanje specifične stope mortaliteta u petogodišnjem periodu (na 100.000 stanovnika).

Posmatrajući protekli petogodišnji period zapaža se da su 5 vodećih uzroka smrti konstantni svake godine. Konstantno najveću stopu imaju kardiovaskularne bolesti i tumori, dok ostala 3 najčešća uzroka smrti menjaju redosled učestalosti ali su uvek u prvih 5 uzroka smrti. Najkonstantniju stopu imaju KVB sa vrhom u 2014. Godini, a najmanjim iznosom u 2016. Najveća stopa umiranja od tumora bila je 2015- 2017. godini, a najmanja 2013. i 2014. godini. Smrtnost od bolesti sistema za disanje rasla je od 2012-2015. godine da bi u 2016.i 2017. godini došlo do pada vrednosti stope. Simptomi ,znaci i patološki klinički i laboratorijski nalazi kao uzrok smrti, beleže ponovni rast stope od 2015.god.Bolesti žlezda sa unutrašnjim lučenjem ,ishrane i metabolizma se u 2016.godini našao na petom mestu vodećih uzroka smrti, njegova stopa je iz godine u godinu rasla.

3.2. Morbiditet

Morbiditet, oboljevanje, spada u najvažnije indikatore zdravstvenog stanja. Rutinska zdravstvena statistika obezbeđuje informacije o raširenosti pojedinih oboljenja, ali samo u delu stanovništva koji je koristio zdravstvenu zaštitu. To je takozvani registrovani morbiditet koji se može podeliti na vanbolnički i bolnički.

3.2.1 Vanbolnički morbiditet

Osnovne karakteristike vanbolničkog morbiditeta su prikazane kroz registrovana oboljenja u službama primarne zdravstvene zaštite i to službe za zdravstvenu zaštitu dece,

školske dece i omladine, službe opšte medicine i službe medicine rada, iz izveštaja o radu navedenih službi.

U službama za zdravstvenu zaštitu dece predškolskog uzrasta na teritoriji Pomoravskog okruga registrovano je u 2017. godini 58.556 oboljenja. Pet najučestalijih grupa bolesti su bolesti sistema za disanje sa učešćem 63,6 % u ukupnom morbiditetu, simptomi, znaci i patološki, klinički i laboratorijski nalazi 8%, bolesti kože I potkožnog tkiva sa 5% bolesti sistema za varenje 4,4%, i zarazne I parazitarne bolesti 4,2%,

Tabela br. 10 Pet najučestalijih grupa bolesti u službama za zdravstvenu zaštitu dece na teritoriji Pomoravskog okruga u 2017. godini

Grupa	Morbiditetna lista (10 MBK)	Šifra	Br.	%
X	Bolesti sistema za disanje	J00-J-99	37242	63,6
XVIII	Drugi simptomi ,znaci i nenormalni klinički i lab. nalazi	R00-R99	4668	8,0
XII	Bolesti kože i potkožnog tkiva	L00-L99	2908	5,0
XIX	Bolesti sistema za varenje	K00-K93	2555	4,4
XIX	Zarazne bolesti i parazitarne bolesti	A00-B99	2440	4,2
UKUPNO		A00-T98	58556	100,0

U službama za zdravstvenu zaštitu školske dece i omladine na teritoriji Pomoravskog okruga registrovano je u 2017. godini 60.457 oboljenja. Pet najučestalijih grupa bolesti su bolesti sistema za disanje sa učešćem 55 % u ukupnom morbiditetu, simptomi, znaci i patološki, klinički i laboratorijski nalazi 10%, bolesti sistema za varenje 5,7%, bolesti kože I potkožnog tkiva sa 4,8% i povrede,trovanja I posledice delovanja spoljnih faktora 4,6%,

Tabela br.11 Pet najučestalijih grupa bolesti u službama za zaštitu zdravlja školske dece i omladine na teritoriji Pomoravskog okruga u 2017. godini

Grupa	Morbiditetna lista (10 MBK)	Šifra	Br.	%
X	Bolesti sistema za disanje	J00-J99	33244	55,0
XVIII	Simptomi, znaci, i patološki klinički i laboratorijski nalazi	R00-R99	6075	10,0
XI	Bolesti sistema za varenje	K00-K93	3464	5,7
XII	Bolesti kože i potkožnog tkiva	L00-L99	2883	4,8
XIX	Povrede, trovanja i posledice delovanja spoljnih faktora	S00-T98	2762	4,6
UKUPNO		A00-T98	60457	100,0

U službama opšte medicine u domovima zdravlja Pomoravskog okruga registrovano je ukupno 226.136 oboljenja. Pet najučestalijih grupa bolesti su bolesti sistema krvotoka sa učešćem od 21,5%, bolesti sistema za disanje 18,3%, bolesti mišićno-koštanog sistema 8,8%, bolesti mokraćno-polnog sistema 8,3% i bolesti žlezda sa unutrašnjim lučenjem 6,6%.

Tabela br.12 Pet najučestalijih grupa bolesti u službama opšte medicine na teritoriji Pomoravskog okruga u 2017. godini

Grupa	Morbiditetna lista (10 MBK)	Šifra	Br.	%
IX	Bolesti sistema krvotoka	I00-I99	48518	21,5
X	Bolesti sistema za disanje	J00-J99	41394	18,3
XIII	Bolesti mišićno-kostanog sistema i vezivnog tkiva	M00-M99	19884	8,8
IV	Bolesti mokraćno polnog sistema	N00-N99	18818	8,3
XIV	Bolesti žlezda sa unutrašnjim lučenjem, ishrane i metabolizma	E00-E90	14884	6,6
	UKUPNO	A00-T98	226136	100,0

Radno aktivno stanovništvo Pomoravskog okruga najčešće je, prema izveštaju **službi medicine rada**, u 2017. godini boarlovalo od bolesti sistema za disanje odnosno u 31,4% slučajeva od ukupno registrovanih 31.663 oboljenja. Na drugom mestu su bolesti sistema krvotoka sa 14,5%, zatim bolesti koštano - mišićnog sistema 9,4% , bolesti mokraćno polnog sistema 8,1% i simptomi,znaci i patološki klinički i laboratorijski nalazi 6,9%.

Tabela br. 13 Pet najučestalijih grupa bolesti u službama medicine rada na teritoriji Pomoravskog okruga u 2017. godini

Grupa	Morbiditetna lista (10 MBK)	Šifra	Br.	%
X	Bolesti sistema za disanje	J00-J99	9941	31,4
IX	Bolesti sistema krvotoka	I00-I99	4587	14,5
XIII	Bolesti mišićno-kostanog sistema i vezivnog tkiva	M00-M99	2980	9,4
V	Bolesti mokraćno-polnog sistema	N00-N99	2567	8,1
XIV	Ssimptomi,znaci i patološki klinički i laboratorijski nalazi	R00-R99	2182	6,9
	UKUPNO	A00-T98	31663	100,0

3.2.2.Morbiditet od zaraznih i hroničnih nezaraznih bolesti

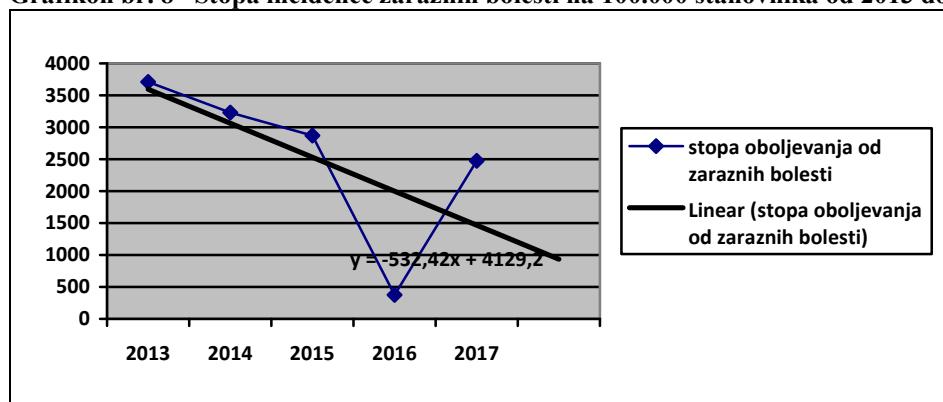
Prema registru za zarazne bolesti Zavoda za javno zdravlje u Ćupriji u 2017. godini je na teritoriji Pomoravskog okruga registrovano ukupno 4.998 obolela od bolesti koje podležu obaveznom prijavljivanju sa stopom incidence 2.473,9 na 100.000 stanovnika.U odnosu na prethodnu godinu prijavljeno je oko 2.710 slučajeva manje obolelih od zaraznih bolesti, odnosno stopa je manja za oko 1.297 na 100.000 stanovnika . Umrlih od zaraznih bolesti je bilo u 7 slučaja (stopa 3,46) što je za 5 više od prethodne godine, smrtnih slučajeva nije bilo jedino u opštini Svilajnac. Najveću stopu oboljevanja po opštinaima ima Svilajnac, a najmanju Ćuprija. Ovakvi rezultati su odraz blagovremenog i urednog prijavljivanja, tako da bi ove podatke trebalo sa rezervom prihvatiiti.

Tabela br. 14 Broj prijavljenih i umrlih slučajeva zaraznih i parazitarnih bolesti sa stopama incidencijena 100.000 stanovnika u 2017.god.

OPŠTINA	AKUTNE ZARAZNE BOLESTI			
	Broj obolelih	Stopa	Broj umrlih	Stopa
DESPOTOVAC	1096	5.215,8	1	0,49
JAGODINA	727	1.040,9	1	1,43
PARAĆIN	577	1.123,5	3	5,84
REKOVAC	130	1.361	1	10,47
SVILAJNAC	2134	9.838,6	0	0
ĆUPRIJA	349	1.211	1	10,5
OKRUG	4998	2.473,9	7	3,46

Posmatrajući kretanje stope oboljevanja od zaraznih bolesti u zadnjih 5 godina , uočava se opadajući trend za oko 532 na 100.000 godišnje.

Grafikon br. 8 Stopa incidence zaraznih bolesti na 100.000 stanovnika od 2013 do 2017.god.

Najveći broj prijava na teritoriji okruga je Pharingitis streptococa 1.241 sa učešćem od 24,8%, varicella 1.197 slučaja ili 23,9% , streptokokni tonsilitis 1.062 obolelih i učešćem od 21,2%, zatim nidentifikovana influenca 743 slučajeva ili 14,9%. I na kraju virusna pneumonija sa 144 slučajeva i učešćem od 2,9% od ukunog broja obolelih.

Tabela br. 15 Najučestalije zarazne bolesti na teritoriji Pomoravskog okruga u 2017. god.

Red. br.	Zarazna bolest	Broj obolelih	%	Broj umrlih	Stopa
1	Pharingitis strep. J 02.0	1241	24,83	0	0
1	Varicella B01.9	1197	23,95	0	0
2	Tonsilitis strept. J03.0	1062	21,25	0	0
3	Influenca,virus non identif. J11	743	14,87	0	0
5	Pneumonia viralis J12	144	2,88	0	0

U odnosu na prethodnu godinu broj prijavljenih slučajeva influence je pet puta manji , a pneumonija je slična prošlogodišnjem broju prijavljenih slučajeva.Broj obolelih od varicelle u ovoj godini je tri puta veći nego 2016.god.

U 2017.godini u ZZJZ Ćuprija pristigli su nedeljni izveštaji iz Domova zdravlja o broju registrovanih obolenja sličnih gripu (OSG). Prijavljeno je ukupno 16.352 obolela što je ukupno za 4,8% manje nego u 2016.godini kad je prijavljeno 17.178.U 2017.godini registrovane su tri epidemije.

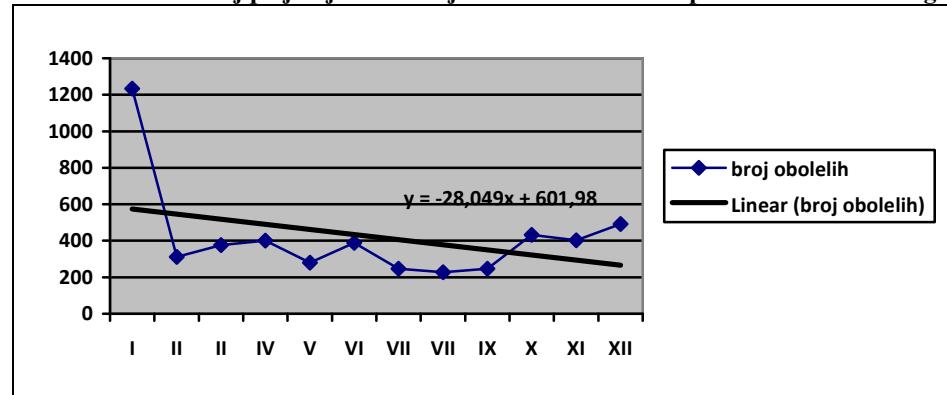
Prva epidemija je sa dijagnozom Influenza virus, prijavljenja od 04.01-14.02.2017.godine, gde je eksponirano 214.536 stanovnika Pomoravskog okruga ,a obolelo 3.842 . Jedno lice je hospitalizovanao ,ali nije bilo umrlih prijavljenih.

Druga epidemija je sa dijagnozom Hepatitis A u selu Belušić opština Rekovac prijavljenja od 10.05- 05.10.2017.godine. Ukupno eksponiranoih osoba je 809,obolelih 5, hospitalizovanih 5,nije bilo smrtnih slučajeva.

Treća epidemija je sa dijagnozom Intoxicatio ali. bacterialis, non spec. na porodičnom slavlju u Resavici ,gde je ukupno eksponirano 20 osoba ,a oboljelo 7,od kojih je 7 hospitalizovano ,umrlih nije bilo. Epidemija je trajala od 19.09-05.10.2017.god.

Distribucija prijavljenih slučajeva po mesecima pokazuje daleko najveći broj slučajeva u januaru mesecu (1.234 zbirnih prijava gripa) , dok je najmanje prijava zaraznih bolesti bilo u letnjim mesecima (avgust 227).

Grafikon br. 9 Broj prijavljenih slučajeva zaraznih bolesti po mesecima u 2017.god.

Što se tiče kretanja polno prenosivih bolesti na teritoriji Pomoravskog okruga u 2017. godini ukupno je registrovano 83 novih slučajeva među kojima je najviše zastupljena infekcija hlamidijama sa 56 obolelih.

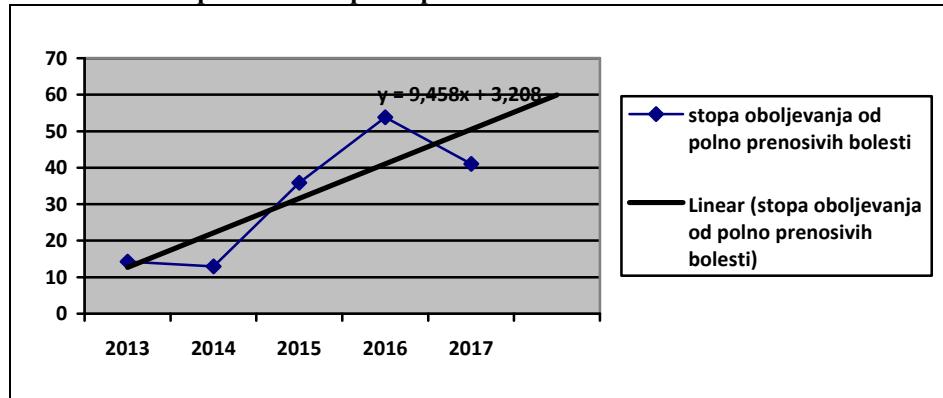
Tabela br.16 Kretanje polno prenosivih bolesti po uzrastnoj distribuciji na Pomoravskom okrugu u 2017. godini

Infekcija ili bolest	UZRAST									
	<15	15-19	20-24	25-29	30-39	40-49	50-59	60 +	Svega	Stopa *
Syphilis				1		2			3	1,48
Gonorrhoea										
HIV infectio										
Morbus HIV				1	2	1			4	1,97
Hepatitis virosa B acuta					1	1	1	2	5	2,47
Hepatitis viralis chronica B				1	2	1	3	3	10	4,94
Infectio sexualis chlamydialis				uzrast 25-59						
	3	11	40					2	56	27,72
Hepatitis viralis acuta C								2	2	0,99
Hepatitis viralis chronica C					1	1	1		3	1,49
UKUPNO	3	11	43	6	6	5	9	83	41,08	

*Stopa na 100000 stanovnika

Stopa incidence polno prenosivih bolesti ima izrazito uzlazni trend u poslednjih pet godina i to uglavnom na račun Infectio sexualis chlamydialis , gde je u 2013. godini bilo prijavljeno svega 3 slučaja, a u 2016. godini 85 ,a u 2017. god. 56 prijava hlamidijalne infekcije.

Grafikon br. 10 Stopa incidence polno prenosivih bolesti od 2013. do 2017. na 100000 stanovnika

Hronične nezarazne bolesti: bolesti srca i krvnih sudova, maligni tumori, šećerna bolest, opstruktivna bolest pluća, povrede i trovanja, poremećaji mentalnog zdravlja i druge, već decenijama dominiraju u našoj nacionalnoj patologiji. Bolesti srca, krvnih sudova i maligni tumori činili su preko dve trećine svih uzroka smrti tokom 2017. godine. Više od polovine svih smrtnih ishoda (53,5%) bila je posledica umiranja od bolesti sistema krvotoka, a skoro svaka peta umrla osoba (18,8%) bila je žrtva malignog tumora.

Kao najteži oblik ishemijskih bolesti srca, **akutni koronarni sindrom (AKS)** vodeći je zdravstveni problem u razvijenim zemljama sveta, a poslednjih nekoliko decenija i zemljama u razvoju. Akutni koronarni sindrom uključuje akutni infarkt miokarda i nestabilnu anginu pektoris. Podaci iz populacionog registra za AKS, u Pomoravskom okrugu nije objavio podatke za 2017. godini sa dijagnozom AKS. U 2017. godini od ovog sindroma umrla je 122 osoba. Stopa smrtnosti od iznosila je 60,4 na 100.000 stanovnika.

Tabela br. 17 Broj obolelih i umrlih od vodećih hronično nezaraznih bolesti u poslednjih 5 godina

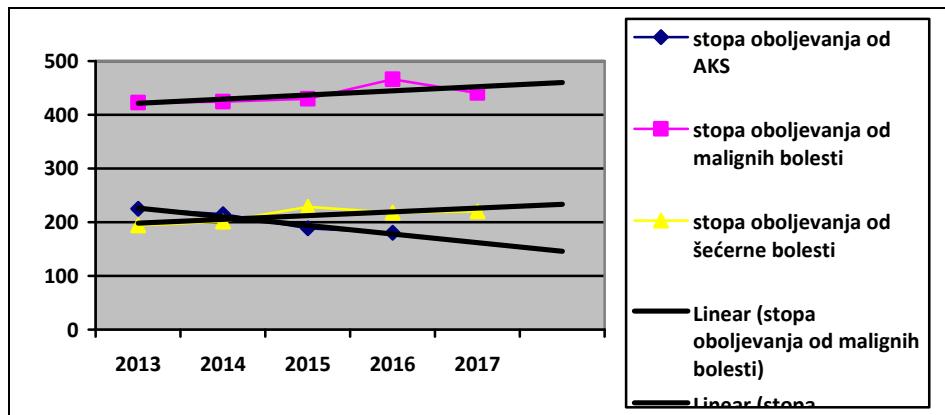
Godina	HRONIČNE NEZARAZNE BOLESTI					
	Akutni koronarni sindrom		Maligne bolesti		Dijabetes melitus	
	Oboleli	Umrli	Oboleli	Umrli	Oboleli	Umrli
2013	474	99	891	588	409	52
2014	448	67	886	661	455	60
2015	389	68	887	642	472	140
2016	368	125	953	626	445	169
2017		122	890	633	445	164

Epidemiološka situacija **malignih tumora** u našoj zemlji do nedavno je praćena samo na osnovu podataka o umiranju, iako je registar za rak ustanovljen još 1970. godine. Sa reorganizacijom populacionog registra za rak u centralnoj Srbiji od 1996. do danas stope obolovanja su se udvostručile. Na teritoriji centralne Srbije u periodu od 2006. do 2015. godine, godišnje je u proseku od malignih bolesti obolevalo 26.183 osoba, dok je približno 14.877 osoba umiralo od raka.

Na osnovu podataka registra za rak Pomoravskog okruga, u 2017. godini obolelo je 890 osoba od malignih tumora(Incidencija je iznosila je 440,5 na 100.000 stanovnika), a 633 osobe je umrlo .Stopa smrtnosti iznosila je 313,3 na 100.000 stanovnika .

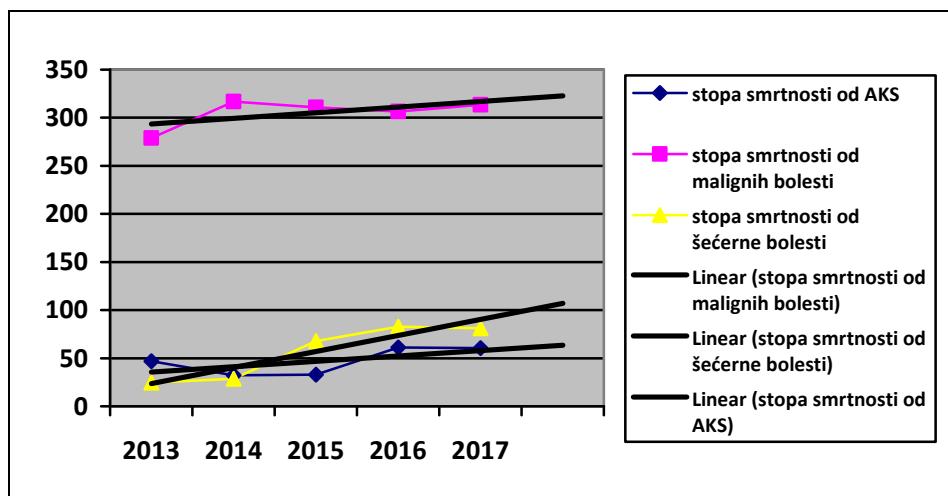
Prema podacima registra za rak, muškarci su najviše obolevali i umirali od raka bronha i pluća, raka debelog creva i rektuma i raka prostate. Kod žena maligni tumor je najčešće bio lokalizovan dojci, plućima , debelom crevu i rektumu i grliću materice.

Grafikon br. 11 Stopa incidence vodećih hronično nezaraznih bolesti od 2013. do 2017. na 100.000 stanovnika

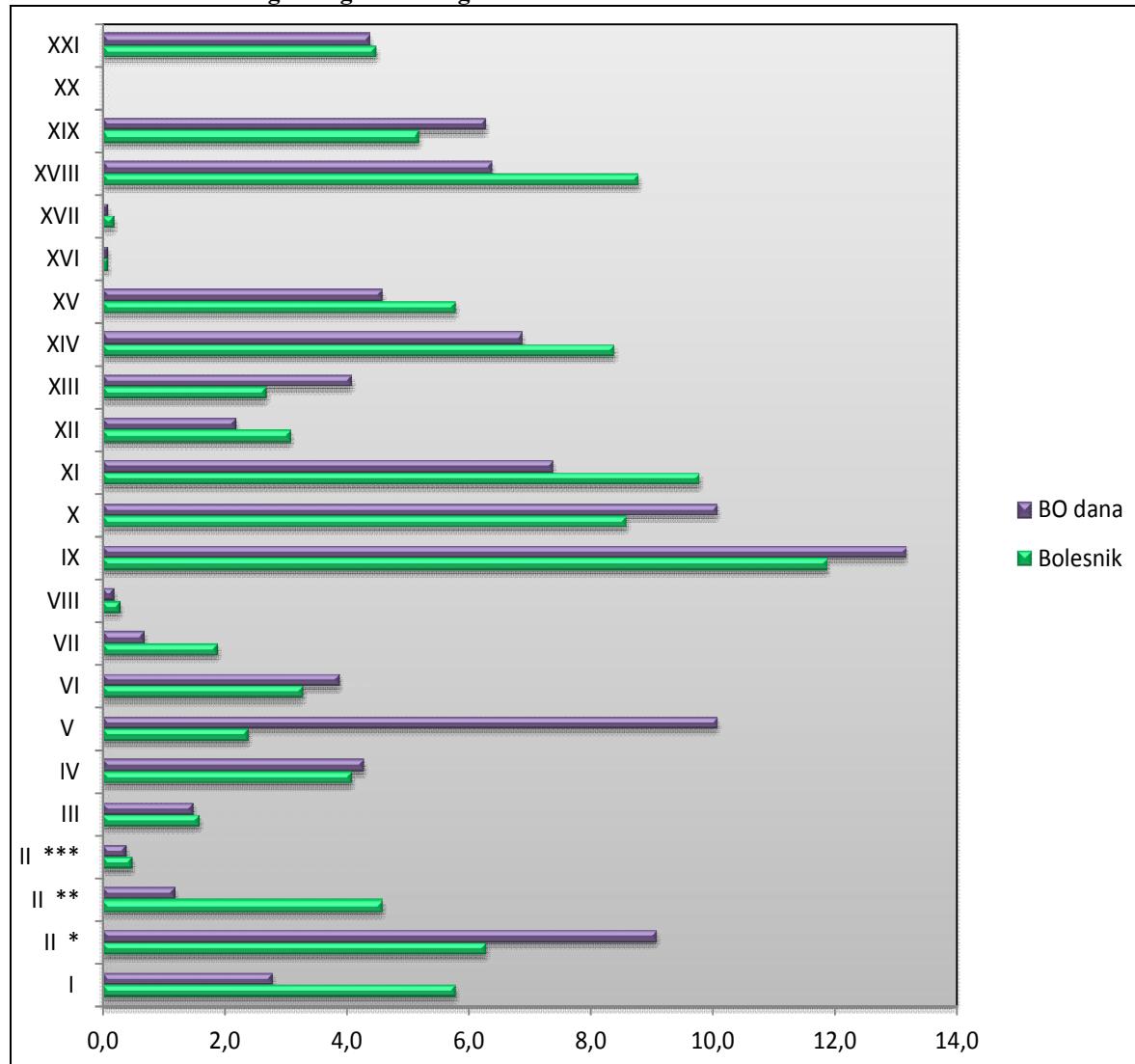
Šećerna bolest jedna je od najčešćih nezaraznih bolesti. Broj obolelih od šećerne bolesti već duži niz godina raste i poprima razmere globalne epidemije. Prema proceni International Diabetes federation danas u svetu od dijabetesa boluje približno 425 miliona ljudi, a procenjuju da će broj obolelih od dijabetesa do 2045. godine biti čak 629 miliona. Prema proceni WHO u 2016.god šećerna bolest je bila na 7 mestu po uzroku smrtnosti. Iako se najviše incidencije registruju u razvijenim zemljama, najveći porast obolelih očekuje se u zemljama u razvoju. Procenjuje se da danas u Srbiji sa dijagnozom dijabetesa boluje približno 710.000 osoba ili 10% populacije.Na teritoriji Pomoravskog okruga postoji trend porasta broja obolelih i umrlih u poslednjih pet godina. U 2017. godini broj novoobolelih je 445 sa stopom incidence 220,3 na 100.000 stanovnika. U 2013. godini stopa je iznosila 194 na 100.000 stanovnika. Od posledica šećerne bolesti umrlo je u 2017. godini 164 osoba sa stopom smrtnosti 81,2 na 100.000 stanovnika tako da se stopa smrtnosti za zadnjih pet godina povećala tri ipo puta.

Grafikon br. 12 Stopa mortaliteta vodećih hronično nezaraznih bolesti od 2013. do 2017. na 100000 Stanovnika

Tabelama br. 18 i 19 prikazan je bolnički morbiditet na teritoriji Pomoravskog okruga u 2017. godini. Posmatrajući strukturu lečenih prema grupi bolesti najveći procenat u ukupnom morbiditetu prema broju bolesnika pripada bolestima sistema krvotoka sa 11,9%, bolestima sistema za varenje 9,8 %, simptomi,znaci i patološki klinički i laboratorijski nalazi 8,8%, bolestima organa za disanje 8,6%, bolestima mokraćno-polnog sistema 8,4% .

Grafikon br. 13 Procentualna struktura bolesnika i bolničkih dana prema grupama bolesti po MKB X u bolnicama Pomoravskog okruga u 2017. godini

Među pojedinačnim dijagnozama bolničkog lečenja najzastupljeniji su, karcinom dojke, crevne infekcije, hronična opstruktivna bolest pluća, karcinom dušnika i pluća, karcinom prostate i zapaljenje bronhija i pluća.

C50 Neoplasma malignum mammae	1094 slučajeva ili 3,8%
A08 Infectiones intestinales virales,specificatae,allae	982 slučajeva ili 3,4%
J44 Morbus pulmonis obstructivus chronicus alius	805 slučajeva ili 2,8%
C34 Neoplasma malignum bronchi et pulmonis	741 slučajeva ili 2,6%
C61 Neoplasma malignum prostatae	654 slučajeva ili 2,3%
J18 Pneumonia per microorganismim non specificatum	587 slučajeva ili 2,1%

Pet najčešćih dijagnoza bolničkog mortaliteta su: infarkt mozga,srčana insuficijencija,karcinom dušnika i pluća,hronična bubrežna insuficijencija i srčani zastoj.

I63	Infarctus cerebri		122	slučajeva ili	10,1%
I50	Isufficientia cordis		92	slučajeva ili	7,6%
C34	Neoplasma malignum bronchi et pulmonis		70	slučajeva ili	5,8%
N18	Isufficientia renalis chronica		44	slučajeva ili	3,7%
I46	Institio cordis		32	slučajeva ili	2,7%

Posmatrajući strukturu lečenih po dobnim grupacijama i grupama bolesti može se uočiti da je grupa predškolske dece u najvećem procentu bolnički lečena od bolesti organa za disanje (J00-J99) 27,2% kao i od zaraznih i parazitarnih bolesti (A00-B99) 27,6%. Školska deca i omladina su najčešće lečena od zaraznih i parazitarnih bolesti 21,3% i bolesti organa za varenje 12,2%, dok je mlađe radno aktivno stanovništvo od 19-44 godina najčešće u bolnicama boravilo zbog trudnoće i rađanja 28,8% i mokraćno polnih bolesti 11,7%. Stanovništvo u uzrastu od 45-64 godina u bolnici je bilo najčešće zbog bolesti srca i krvnih sudova 13,7% , bolesti organa za varenje 11,1%, i mokraćno polnih bolesti 10,7% dok je populacija preko 65 godina starosti u 20% slučajeva bolnički lečena od bolesti kardiovaskularnog sistema , bolesti organa za varenje 9,7% i 9,6% od malignih bolesti .

Tabela br. 19 Struktura lečenih po dobnim grupacijama i grupama bolesti u 2017. godini u bolnicama Pomoravskog okruga

ГРУПА БОЛЕСТИ	Б О Л Е С Н И Ц И										
	0 до 06		07 до 18		19 до 44		45 до 64		преко 65		
	Број	%	Број	%	Број	%	Број	%	Број	%	
I	A00 - B99	673	27,62	579	21,28	106	1,91	90	1,33	182	1,72
II	C00 – C97	2	0,08	2	0,07	100	1,80	584	8,61	1016	9,62
	D10 – D36	7	0,29	77	2,83	467	8,39	441	6,50	316	2,99
	D37 – D48	1	0,04	4	0,15	16	0,29	58	0,86	64	0,61
III	D50 – D89	17	0,70	9	0,33	33	0,59	94	1,39	286	2,71
IV	E00 - E90	57	2,34	110	4,04	114	2,05	382	5,63	496	4,70
V	F00 – F99	1	0,04	25	0,92	209	3,76	312	4,60	122	1,15
VI	G00 – G99	11	0,45	72	2,65	118	2,12	270	3,98	456	4,32
VII	H00 – H59	3	0,12	4	0,15	29	0,52	117	1,72	381	3,61
VIII	H60 – H95	44	1,81	13	0,48	10	0,18	11	0,16	9	0,09
IX	I00 – I99	6	0,25	99	3,64	153	2,75	928	13,68	2111	19,98
X	J00 – J99	663	27,21	273	10,03	189	3,40	409	6,03	881	8,34
XI	K00 – K93	213	8,74	333	12,24	460	8,27	752	11,09	1019	9,65
XII	L00 – L99	67	2,75	111	4,08	205	3,69	239	3,52	252	2,39
XIII	M00–M99	5	0,21	27	0,99	108	1,94	290	4,28	343	3,25
XIV	N00 – N99	61	2,50	130	4,78	650	11,68	726	10,70	778	7,37
XV	O00 – O99	3	0,12	54	1,98	1602	28,80	2	0,03	0	0,00
XVI	P00 – P96	25	1,03	0	0,00	3	0,05	0	0,00	0	0,00
XVII	Q00–Q99	37	1,52	23	0,85	7	0,13	3	0,04	1	0,01
XVIII	R00 – R99	409	16,78	569	20,91	265	4,76	466	6,87	764	7,23
XIX	S00 – T98	85	3,49	142	5,22	268	4,82	330	4,87	655	6,20
XX	V01 – Y98	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
XXI	Z00 – Z99	47	1,93	65	2,39	451	8,11	279	4,11	431	4,08
УКУПНО		2437	100	2721	100	5563	100	6783	100	10563	100

4. ŽIVOTNA SREDINA

Prikaz podataka o stanju životne sredine odnosi se na snabdevanje stanovništva i ispitivanje higijenske ispravnosti vode za piće, zdravstvenu ispravnost namirnica , kvalitet voda iz javnih bazena i kvalitet vazduha.

Svi gradski i seoski vodovodi na teritoriji Pomoravskog okruga su pod stalnim nadzorom i kontrolom Zavoda za javno zdravlje Ćuprija. To podrazumeva uzorkovanje, analizu (hemisku i bakteriološku), stalni higijensko-sanitarni nadzor sa lokalnom sanitarnom inspekcijom. Stanovnici okruga snabdevaju se vodom iz 9 gradskih vodovoda odnosno izvorišta, na koje je priključeno 82,4% gradskog stanovništva, seoske vodovode kojih ima 35 koji se redovno ispituju na higijensku ispravnost .Dezinfekcija i ispitivanje higijenske ispravnosti vrši se redovno .

U 2017. godini uzeto je ukupno 2.038 uzorak **vode** iz gradskih vodovoda za bakteriološki pregled od kojih je 83 uzorka ili 4,07% bilo neispravno. Za fizičko hemijski pregled je uzeto 2.038 uzoraka voda a 15 ili 0,74% je bilo neispravno. Uzročnici bakteriološke neispravnosti su bile ukupne koliformne bakterije, a hemijske, povećana mutnoća.

Tabela br. 20 Rezultati ispitivanja higijenske ispravnosti vode za piće iz gradskih vodovoda u 2017. godini

Redni broj	VODOVOD	BAKTERIOLOŠKI PREGLED				FIZIČKO -HEMIJSKI PREGLED				
		GRAD	Broj uzetih uzoraka	Neispravnih		Uzrok neispravnosti	Broj uzetih uzoraka	Neispravnih		
				Broj	%			Broj	%	
1	ĆUPRIJA		257	9	3,50	ukupne kolif.AMB,s	257	3	1,17	mutnoća
2	JAGODINA		618	4	0,65	AMB	618	1	0,16	mutnoća
3	PARAĆIN		716	47	6,56	ukupne koliformne	716	5	0,70	mutnoća
4	SVILAJNAC		254	1	0,39	AMB	254	1	0,39	mutnoća
5	DESPOTOVAC		147	22	14,97	AMB,F.kol.	147	1	0,68	mutnoća
6	REKOVAC		46	0	0,00		46	4	8,70	mutnoća
UKUPNO :			2038	83	4,07		2038	15	0,74	mutnoća

Na teritoriji Pomoravskog okruga postoji 6 registrovanih seoskih vodovoda. Tokom 2017. godine iz ovih vodovoda je uzeto 297 uzorka vode radi ispitivanja higijenske ispravnosti od kojih je 13,5% bilo hemijski a 23,5% bakteriološki neispravno.

Uzročnici bakteriološke neispravnosti su bile ukupne koliformne i fekalne bakterije, a hemijske povećana mutnoća,elektroprovodljivost , prisustvo amonijaka ,mangana i gvožđa.

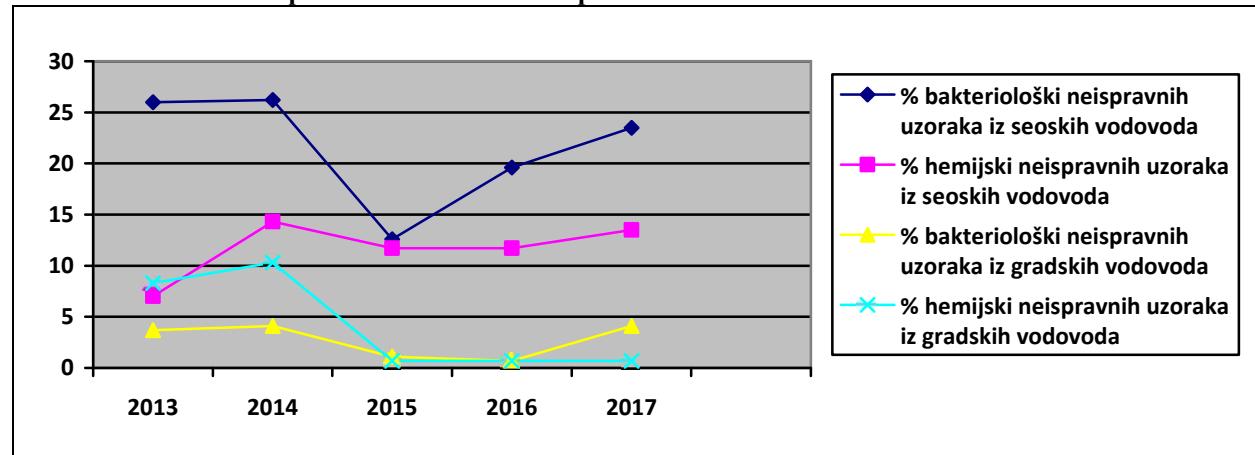
Tabela br. 21 Rezultati ispitivanja higijenske ispravnosti vode za piće iz seoskih vodovoda u 2017. godini

Redni broj	VODOVOD	FIZIČKO-HEMIJSKI PREGLED				BAKTERIOLOŠKI PREGLED			
		Broj uzetih uzorak	Neispravnih		Uzrok neispravnosti	Broj uzetih uzorak	Neispravnih		Uzrok neispravnosti
			Broj	%			Broj	%	
1	MZ Senje	30	12	40,0	koli.colif.,strep	30	12	40,0	mutnoća
2	MZ Mijatovac	20		0,0					
3	MZ Miliva	24		0,0		24	0	0,0	
4	JKP Morava Vojska	24		0,0		24	12	50,0	mutnoća, NH3,Mn,Fe,e
5	JKP Morava Radoši	24				24	0	0,0	
6	CRH-Popovac	175	28	16,0	koli.colif.,strep				
UKUPNO :		297	40	13,47		102	24	23,53	---

U navedenom periodu, fizičko-hemijska neispravnost kontrolisanih uzoraka vode za piće se kretala u rasponu od 8,70% do 0,16% pokazujući trend pada što ukazuje na porast fizičko-hemijski ispravnih uzoraka vode za piće .Slična situacija je i sa mikrobiološkom neispravnosću koja se kretala od 14,9% do 0,39% što pokazuje znatno poboljšanje kvaliteta vode za piće.

Kvalitet vode za piće iz gradskih vodovoda je znatno lošiji nego prethodnih godina što pokazuje veći procenat neispravnih uzoraka u 2017.god, mada se i u posmatranom periodu zapaža pogoršanje kvaliteta i ovih voda odnosno povrćanje trenda neispravnih uzoraka kako gradskih tako i seoskih .

Grafikon br. 14 % neispravnih uzoraka vode za piće iz seoskih vodovoda

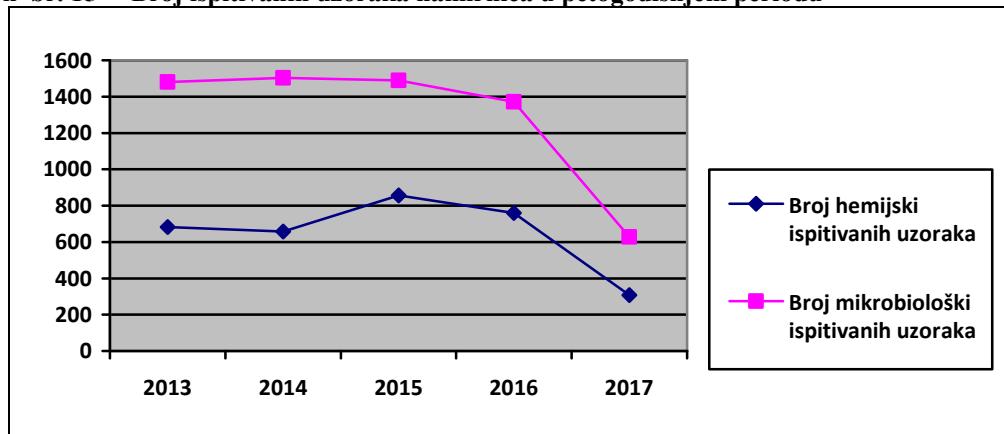
U Zavodu za javno zdravlje u Čupriji se, u skladu sa Zakonom o **bezbednosti hrane** („Sl. glasnik RS”, br. 41/2009), tokom 2017. godine kontinuirano ispitivala zdravstvena bezbednost/ispravnost 18 grupa namirnica.Na mikrobiološku ispravnost ispitano je 627 uzorka, a na fizičko- hemijsku 307.

Tabela br. 22 Vrsta i broj ispitivanih namirnica na mikrobiološku i hemijsku ispravnost u 2017. godini

Redni br.	Grupa namirnica	Mikrobiološka analiza	Hemiska analiza
1.	Mleko i mlečni proizvodi	8	0
2.	Meso i proizvodi od mesa	50	1
3.	Jaja	1	0
4.	Žitarice i brašno	1	2
5.	Hleb,testenine	32	78
6.	Kolači i bombone	96	136
7.	Šećer , čokolada	6	0
8.	Voće		15
9.	Povrće		4
10.	Aditivi i začini	1	3
11.	Kafa	4	4
12.	Sladoled	23	0
13.	Bezalkoholna pića	6	12
14.	Predmeti opšte upotrebe	13	29
15.	Gotova jela	86	6
16.	Pesticidi		11
17.	Med		6
18.	Ostalo	386	0
19.	Ukupno	627	307

Za poslednjih pet godina na mikrobiološku ispravnost ispitano je 7.147 uzoraka od kojih je 72 bilo neispravno ili 1%. Na fizičko-hemijsku ispravnost ispitano je 4.358 uzorka od kojih je 63 bilo neispravno ili 1,44%.

Grafikon br. 15 Broj ispitivanih uzoraka namirnica u petogodišnjem periodu

Bazeni za kupanje i rekreaciju su kontrolisani u letnjoj sezoni najčešće po zahtevu vlasnika, a manji broj i po zahtevu inspekcijskih organa. Broj uzetih uzoraka je nedovoljan za adekvatno praćenje ispravnosti vode u bazenima. Neophodno je vlasnike bazena obavezati da ispravnost vode kontrolišu više puta u toku sezone kupanja.

Tabela br. 23 Rezultati fizičko- hemijskog i mikrobiološkog ispitivanja vode iz javnih bazena na teritoriji Pomoravskog okruga

Godina	Ukupan broj uzoraka	Neispravni uzorci			
		Mikrobiološki	%	Fiz.-hemijski	%
2013.	36	5	13,9	13	36,1
2014.	52	11	21,2	12	23,1
2015.	99	10	10,1	36	36,4
2016	73	7	9,6	26	35,6
2017	69	24	34,8	24	34,8

Najčešći uzroci biološke neispravnosti su AMB, streptokoke fekalnog porekla, ukupne koliformne bakterije, a hemijske mutnoća, elektroprovodljivost, NH3, nitriti, utrošak KMnO4, hloridi.

Zavod za javno zdravlje Ćuprija „Pomoravlje“ u Ćupriji vrši monitoring **kvaliteta vazduha** u okviru državne mreže za kontrolu kvaliteta vazduha.

Sistematski monitoring se vrši na osnovu Uredbe o uslovima za monitoring i zahtevima kvaliteta vazduha („Sl.gl. RS“, broj 11/10, 75/10 i 63/13).

Merenja se vrše svakodnevno na mernim mestima utvrđena Uredbom o utvrđivanju programa kontrole kvaliteta vazduha u državnoj mreži („Sl. Glasnik RS“, broj 58/11).

Zavod za javno zdravlje Ćuprija „Pomoravlje“ u Ćupriji, vrši merenja koncentracija zagadjujućih materija, na sledećim mernim mestima:

-sumpordioksid (SO_2), azotdioksid (NO_2) i čađ u Ćupriji na jednom mernom mestu u Zavodu za javno zdravlje Ćuprija „Pomoravlje“ u Ćupriji, ul. M. Novakovića br.78 i Jagodini na jednom mernom mestu ul. Kralja Petra I br.6.

-ukupne taložne materije (sa analizom teških metala: olovo (Pb), kadmijum (Cd), cink (Zn)) u Ćupriji na jednom mernom mestu u Zavodu za javno zdravlje Ćuprija „Pomoravlje“ u Ćupriji ul. M. Novakovića br.78 i na jednom mernom mestu u Jagodini Opština, ul. Kralja Petra I br.6.

-suspendovane čestice (PM_{10}) sa analizom teških metala (olovo (Pb), kadmijum (Cd), nikl (Ni), Arsen (As)) – u Ćupriji na jednom mernom mestu u Zavodu za javno zdravlje Ćuprija „Pomoravlje“ u Ćupriji, ul. M. Novakovića br.78.

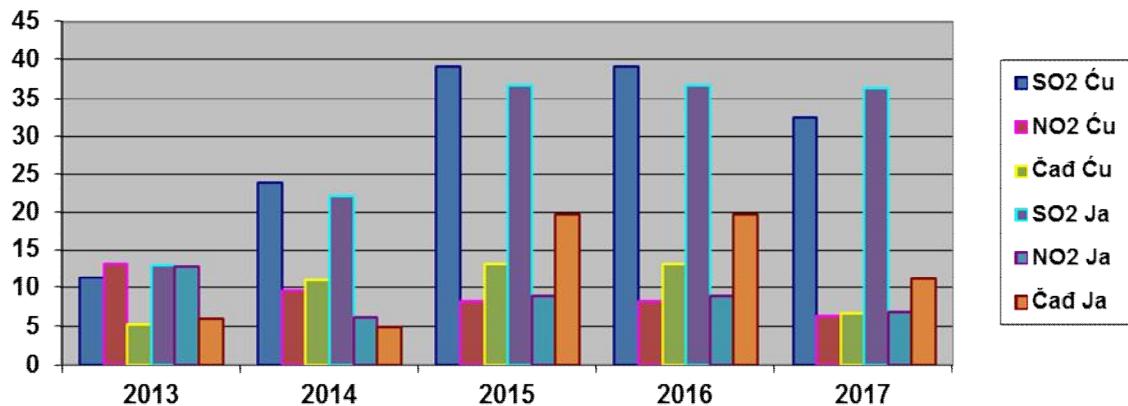
Tabela br. 24 Srednje godišnje koncentracije SO₂, NO₂ i čadi na teritoriji Čuprije i Jagodine u periodu 2013- 2017.g.

		2013			2014			2015			2016			2017		
Naselje	Parametri	SO ₂	NO ₂	ČAD	SO ₂	SO ₂	NO ₂	ČAD	NO ₂	ČAD	SO ₂	NO ₂	ČAD	SO ₂	SO ₂	NO ₂
Čuprija	Ukupan broj uzoraka	318	318	318	328	328	328	328	340	328	359	359	359	328	328	328
	Srednja GV (µg /m ³)	11,3	13,10	5,17	23,89	23,89	9,59	10,97	8,27	10,97	30,47	10,35	7,45	23,89	23,89	9,59
	Merna mesta	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Broj dana merenja >GV	1	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0
Jagodina	Ukupan broj uzoraka	327	327	327	296	296	326	322	365	322	347	347	347	296	296	326
	Srednja GV (µg /m ³)	13,04	12,75	6,14	22,10	22,10	6,18	5,00	9,0	5,00	25,07	18,71	7,45	22,10	22,10	6,18
	Merna mesta	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Broj dana merenja >GV	2	0	0	2	2	0	0	0	0	1	0	0	2	2	0

Tabela br. 25 Srednje godišnje koncentracije taložnih materija i suspendovanih cestica na teritoriji Čuprije i Jagodine u periodu 2013- 2017.g.

Naselje	Parametri	2013		2014		2015		2016		2017	
		Taložne materije MDK(mg/m ² /dan)	Suspend ovane čestice PM ₁₀ GV(µg /m ³)	Taložne materije MDK(mg/m ² /dan)	Suspend ovane čestice PM ₁₀ GV(µg /m ³)	Taložne materije MDK(mg/m ² /dan)	Suspend ovane čestice PM ₁₀ GV(µg /m ³)	Taložne materije MDK(mg/m ² /dan)	Suspend ovane čestice PM ₁₀ GV(µg /m ³)	Taložne materije MDK(mg/m ² /dan)	Suspend ovane čestice PM ₁₀ GV(µg /m ³)
Čuprija	Ukupan broj uzoraka	12	56	10	52	12	49	12	49	12	49
	Srednja vrednost (µg /m ³)	93,5	31,37	121,70	54,01	173,67	35,94	173,67	35,94	234,41	48,08
	Merna mesta	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Broj dana merenja >GV	0	27	0	35	1	8	1	8	1	13
Jagodina	Ukupan broj uzoraka	12	-	12	-	12	-	12	-	12	-
	Srednja vrednost (µg /m ³)	69,7	-	116,67	-	217,75	-	217,75	-	249,71	-
	Merna mesta	1	-	1	-	1	-	1	-	1	-
	Broj dana merenja >GV	0	-	0	-	1	-	1	-	1	-

Grafikon br.16 Srednje godišnje koncentracije SO₂, NO₂ i čadi na teritoriji Čuprije i Jagodine u periodu 2013- 2017.g.

5. OBAVEZNA IMUNIZACIJA STANOVNIŠTVA

U skladu sa Programom obaveznih imunizacija stanovništva protiv određenih zaraznih bolesti u 2017. godini tabelama je prikazana vakcinoprofilaksa pojedinih grupacija stanovništva protiv dečije paralize, TBC, morbila, hemofilusa, parotita, rubeole, difterije, tetanusa, pertusisa i hepatitisa B.

Za vakcinaciju su zaduženi svi domovi zdravlja okruga u saradnji sa epidemiološkom službom Zavoda za javno zdravlje Čuprija.

Tabela br. 26 Izveštaj o obavljenoj imunizaciji protiv dečije paralize na teritoriji Pomoravskog okruga za 2017. god.

Redni br.	Opština	Vakcinacija OPV			Revakcinacija OPV								
					u 2. godini			u 7. godini			u 14. godini		
		Br. plan	Br. vakc.	%	Br. plan	Br. revakc.	%	Br. plan	Br. revakc.	%	Br. plan	Br. revakc.	%
1	Despotovac	125	125	100	125	125	100,0	146	140	95,9	202	182	90,1
2	Jagodina	550	539	98,0	600	564	94,0	690	648	93,9	710	673	94,8
3	Paraćin	380	368	96,8	455	432	94,9	430	416	96,7	465	452	97,2
4	Rekovac	31	31	100,0	34	31	91,2	58	56	96,6	69	62	89,9
5	Svilajnac	160	160	100,0	160	150	93,8	170	167	98,2	200	200	100,0
6	Čuprija	220	209	95,0	220	195	88,6	233	216	92,7	250	242	96,8
Ukupno okrug		1466	1432	97,7	1594	1497	93,9	1727	1643	95,1	1896	1811	95,5

Vakcinacija protiv dečije paralize realizovana je sa obuhvatom od 97,7% (predhodne godine 90,9%), revakcinacija u 2. godini sa 93,9%, u 7. sa 95,1% i u 14.godini sa 95,5%.

Tabela br. 27 Izveštaj o obavljenoj imunizaciji protiv tuberkuloze na području Pomoravskog okruga za 2017. god.

R.br.	Opština	Broj živorođenih	broj vakcinisanih	%
1	Paraćin	611	611	100
2	Jagodina	498	468	94,0
3	Ćuprija	328	312	95,1
Ukupno		1437	1391	96,8

Imunizacija protiv tuberkuloze obavlja se u porodilištima i kako pokazuje tabela 27, obuhvat živorođene dece vakcinacijom je 96,8% u 2017. godini.

Tabela br. 28 Izveštaj o obavljenoj imunizaciji protiv malih boginja, zaušaka i crvenke na području Pomoravskog okruga za 2017. god.

Redni broj	Opština	Vakcinacija MMR			Revakcinacija MMR u 7. godini		
		Broj plan.	Broj vaks.	%	Broj plan.	Broj revakc.	%
1	Despotovac	125	125	100,0	146	140	95,9
2	Jagodina	600	585	97,5	690	662	95,9
3	Paraćin	455	335	73,6	430	414	96,3
4	Rekovac	34	28	82,4	58	56	96,6
5	Svilajnac	160	144	90,0	170	167	98,2
6	Ćuprija	220	188	85,5	233	222	95,3
Ukupno okrug		1594	1405	88,1	1727	1661	96,2

Vakcinacija MMR vakcinom realizovana je na teritoriji okruga sa 88,1% što je manje nego prethodne godine zbog otežanog snabdevanja vakcinom (prethodne godine 95,2%), revakcinacija u 7. godini sa 96,2%.

Tabela br. 29 Izveštaj o obavljenoj imunizaciji protiv bolesti koje izaziva Haemophilus inphluenzae tip b na području Pomoravskog okruga za 2017. god.

Redni broj	Opština	Hib vakcinacija			
		Br. plan.	Br. vaks.	%	
1	Despotovac	140	140	100	
2	Jagodina	613	608	99,2	
3	Paraćin	460	448	97,4	
4	Rekovac	30	26	86,7	
5	Svilajnac	130	130	100,0	
6	Ćuprija	187	187	100,0	
Ukupno okrug		1560	1539	98,7	

HIB vakcinacija realizovana je sa obuhvatom od 98,7% .

Tabela br. 30 Izveštaj o obavljenoj imunizaciji protiv difterije, tetanusa, pertussisa na teritoriji Pomoravskog okruga za 2017. godinu.

Redni br	Opština	Vakcinacija DTP			Revakcinacija DTP u 2. godini			Revakcinacija DT u 7. godini			Revakcinacija dT u 14. godini		
		Broj plan.	Broj vakc.	%	Broj plan.	Broj revakc.	%	Broj plan.	Broj revakc.	%	Broj plan.	Broj revakc.	%
1	Despotovac	125	125	100,0	125	125	100,0	146	140	95,9	202	182	90,1
2	Jagodina	550	539	98,0	600	564	94,0	690	658	95,4	710	679	95,6
3	Paraćin	380	368	96,8	455	432	94,9	430	416	96,7	465	452	97,2
4	Rekovac	31	31	100,0	34	31	91,2	58	56	96,6	69	62	89,9
5	Svilajnac	160	160	100,0	160	140	87,5	170	167	98,2	200	200	100,0
6	Ćuprija	220	209	95,0	220	195	88,6	233	223	95,7	250	242	96,8
Ukupno okrug		1466	1432	97,7	1594	1487	93,3	1727	1660	96,1	1896	1817	95,8

Obavezna vakcinacija protiv difterije, tetanusa i pertussisa realizovana je sa obuhvatom dece od 97,7% (prethodne godine 90,8%) , dok su revakcinacije realizovane u nešto manjem obuhvatu .Vakcinacija protiv hepatitisa B je u ukupnom procentu realizovana sa 95,7% (prethodne godine 88%) kod dece u prvoj godini života, dok je u 12. godini realizovana 100% u Paraćinu i Rekovcu (vakcina nije obavezna u 12.god. jer se smatra da su deca zaštićena prethodnom vakcinacijom).

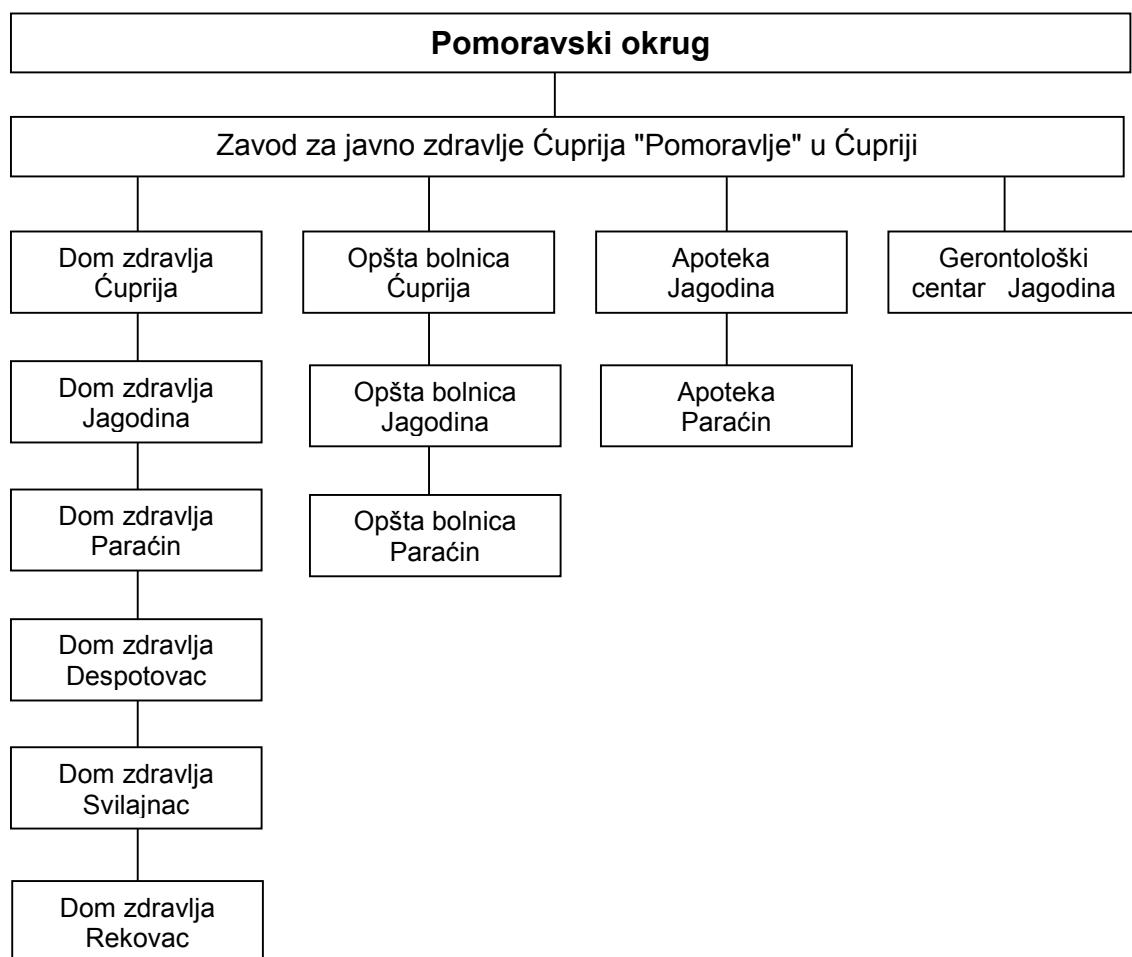
Tabela br. 31 Izveštaj o sprovedenoj imunizaciji protiv hepatitisa B na teritoriji Pomoravskog okruga u 2017. godini

Redni	Opština	Hep. B vakcinacija u prvoj godini sa tri doze			Vakcin. sa dve doze	Vakcin. sa jednom dozom	Hep. B vakcinacija u 12. godini sa tri doze			Vakcin. sa dve doze	Vakcin. sa jednom dozom
		Br. plan.	Br. vakc	%			Br. plan.	Br. Vakc.	%		
1	Despotovac	125	125	100	0	0	0	0	0	0	0
2	Jagodina	550	528	96,0	283	13	0	0	0,0	0	0
3	Paraćin	380	350	92,1	30	0	20	20	100,0	0	0
4	Rekovac	31	31	100,0	13	18	1	1	100,0	0	0
5	Svilajnac	160	160	100,0	140	20	0	0	0,0	0	0
6	Ćuprija	220	209	95,0	78	1	0	0	0,0	0	0
Ukupno okrug		1466	1403	95,7	544	52	21	21	100,0	0	0

6. KADROVI ZAPOSLENI U ZDRAVSTVENIM USTANOVAMA POMORAVSKOG OKRUGA

Na teritoriji Pomoravskog okruga u 2017. godini je postojalo 12 samostalnih zdravstvenih ustanova i to: 3 opšte bolnice, 6 domova zdravlja, 2 apotekarske ustanove i Zavod za javno zdravlje u Ćupriji. Gerontološki centar je socijalno zdravstvena ustanova, u Jagodini.

Šema zdravstvenih ustanova u Pomoravskom okrugu

Ukupan broj zaposlenih u svim zdravstvenim ustanovama okruga je 3.107 od čega je 2.428 zdravstvenih radnika i saradnika ili 78,1%, a 679 nemedicinskih radnika ili 21,8%.

Broj zdravstvenih radnika sa visokom stručnom spremom je 713 ili 22,9%, sa višom 347 ili 11,2% i sa srednjom 1356 ili 43,6%, što pokazuje da na jednog zdravstvenog radnika sa visokom školom dolaze 2,38 sa višom i srednjom.

Broj lekara u zdravstvenim ustanovama je 590 od čega 468 specijalista ili 79,3%.

U proteklih pet godina broj zaposlenih ima blagi trend opadanja.U odnosu na 2013. godinu u 2017. godini broj zaposlenih je manji za 278 odnosno 8,2%. Broj zdravstvenih radnika sa visokom stručnom spremom manji je za 8% , sa višom je za 14% veći broj zaposlenih dok je sa srednjom manji za 7,8%.

Grafikon br.17 Zaposleni u zdravstvenim ustanovama na Pomoravskom okrugu prema stručnoj spremi od 2013. do 2017. Godine.

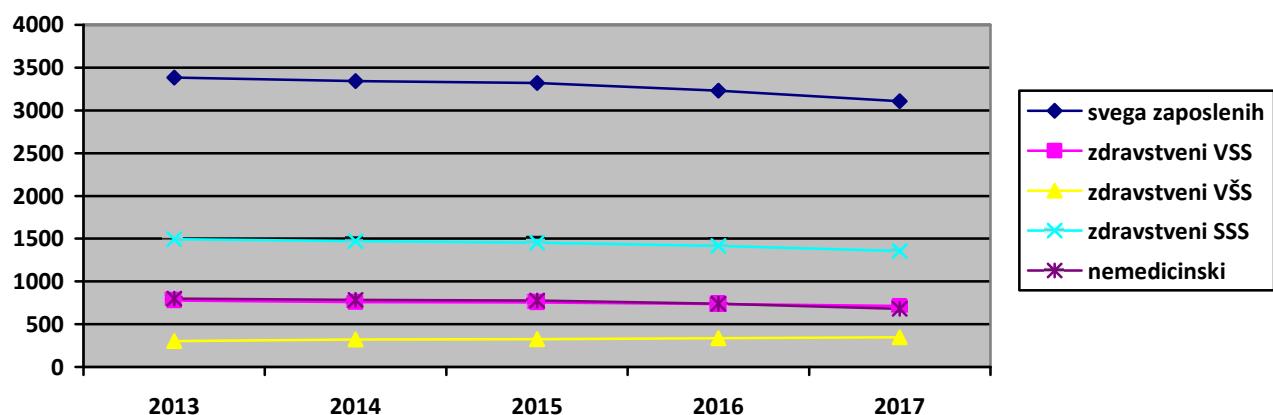

Tabela br. 32 Zaposleni u zdravstvenim ustanovama na Pomoravskom okrugu prema stručnoj spremi u 2017. godini

r. br.	Zdravstvena ustanova	Ukupno	Zdravstveni radnici																		NEMEDICINSKI RADNICI		
			Svega	VISOKA STRUČNA SPREMA								VŠS			SSS				NIŽA STRUČNA SPREMA	SVEGA			
				Svega	od toga	lekari	stomatolozi	farmaceuti	ostalo	SVEGA	Med sestre- tehničari	od toga	Svega	med.sestre- tehničari	babice	ostali	administrativni	od toga		administrativni	tehnički		
0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	
	UKUPNO	3107	2428	713	590	64	58	468	47	32	44	347	268	79	1356	1245	41	70	12	679	281	398	
1	OB Jagodina	591	476	122	110	5	18	87	0	4	8	76	61	15	276	256	9	11	2	115	28	87	
2	OB Paraćin	344	286	78	74	0	3	71	0	1	3	46	34	12	162	156	5	1	0	58	11	47	
3	OB Ćuprija	827	666	158	147	2	14	131	2	3	6	113	93	20	387	364	17	6	8	161	44	117	
4	DZ Despotovac	173	136	43	35	8	0	27	5	0	3	10	9	1	83	71	0	12	0	37	11	26	
5	DZ Jagodina	307	244	98	72	29	6	37	17	2	7	37	31	6	109	91	9	9	0	63	23	40	
6	DZ Paraćin	187	155	62	51	6	6	39	10	0	1	12	11	1	81	81	0	0	0	32	13	19	
7	DZ Rekovac	76	58	14	13	5	0	8	1	0	0	7	7	0	37	34	0	3	0	18	6	12	
8	DZ Svilajnac	170	145	39	33	0	7	26	6	0	0	14	8	6	92	88	1	3	0	25	6	19	
9	DZ Ćuprija	184	140	51	40	7	2	31	6	0	5	21	13	8	66	60	0	6	2	44	23	21	
10	ZZJZ "Pomoravlje"	75	61	25	13	0	2	11	0	1	11	8	0	8	28	28	0	0	0	14	10	4	
11	Apotekarska ustanova Jagodina	40	28	15	0	0	0	0	0	15		0	0	0	13	0	0	13	0	12	6	6	
	Apotekarska ustanova Paraćin	16	12	6	0	0	0	0	0	6	0	0	0	0	6	0	0	6	0	4	4	0	
12	Gerontološki centar	117	21	2	2	2	0	0	0	0	0	0	3	1	2	16	16	0	0	0	96	96	0

6.1. Zaposleni u (domovima zdravlja) primarnoj zdravstvenoj zaštiti

Tabela br. 33 Zaposleni u (domovima zdravlja) primarnoj zdravstvenoj zaštiti na teritoriji Pomoravskog okruga prema stručnoj spremi u 2017. godini

r. br.	Zdravstvena ustanova	Ukupno	Z D R A V S T V E N I R A D N I C I																Z D R A V S T V E N I R A D N I C I																NEMEDICINSKI RADNICI																																												
			VISOKA STRUČNA SPREMA								VŠS								SSS								NIŽA STRUČNA SPREMA																																																				
			lekari		opštē medicine		na specijalizaciji		specijalisti		stomatolozi		farmaceuti		sanitarni inženjeri		hemičari		ostalo		Svega		Med.sestre-tehničari		zubarji		zubotehničari		laboratorijski tehničari		rendgen tehničari		babice		ostali		Svega		med.sestre-tehničari		zubarji		zubotehničari		laboratorijski tehničari		rendgen tehničari		babice		ostali		Svega		med.sestre za zdravstvenu negu i zaštitu dece		zubarji		zubotehničari		laboratorijski tehničari		rendgen tehničari		babice		ostali		UKUPNO		administrativni		visoka		viša		srednja		niža
0	1	1	1	2	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37																																							
UKUPNO		1097	878	307	244	55	21	168	45	2	0	1	15	101	63	0	1	0	4	11	22	468	331	16	0	10	22	56	0	33	2	0	0	2	219	21	9	51	1	137																																							
1	DZ Despotovac	173	136	43	35	8	0	27	5	0	1	2	10	7	0	0	1	1	1	83	60	0	0	2	9	0	12	0	0	0	37	3	1	7		26																																											
2	DZ Jagodina	307	244	98	72	29	6	37	17	2	0	7	37	30	0	0	0	1	6	109	70	2	0	9	10	9	0	9	0	0	63	8	2	12	1	40																																											
3	DZ Paraćin	187	155	62	51	6	6	39	10	0	0	1	12	11	0	0	0	0	1	81	59	13	0	2	7	0	0	0	0	32	3	2	8		19																																												
4	DZ Rekovac	76	58	14	13	5	0	8	1	0	0	0	7	5	0	0	2	0	0	37	30	1	0	0	3	0	0	3	0	0	18	2	1	3		12																																											
5	DZ Svilajnac	170	145	39	33	0	7	26	6	0	0	0	14	4	0	0	1	3	6	92	70	0	1	7	11	0	3	0	0	25	3	3	3		19																																												
6	DZ Čuprija	184	140	51	40	7	2	31	6	0	5	21	6	1	0	0	0	0	8	66	42	0	0	0	17	0	6	2	0	0	2	44	2	3	18		21																																										
UKUPNO		248	122	48	15	2	2	11	0	22	0	4	7	11	1	0	0	0	10	63	18	0	0	0	0	0	0	0	0	0	126	14	7	38	57	10																																											

6.2. Zaposleni u bolnicama

Tabela br. 34 Zaposleni u bolnicama u Pomoravskom okrugu prema stručnoj spremi u 2017. godini

Zdravstvena ustanova	Ukupno	SVEGA - zdravstveni	Z D R A V S T V E N I R A D N I C I																		NEMEDICINSKI RADNICI																																														
			VISOKA STRUČNA SPREMA						VŠS						SSS						NIZA STRUČNA SPREMA																																														
			Svega lekara		lekari				farmaceuti		sanitarni inženjeri		hemičari		ostalo		SVEGA		Med.sestre opštег smrta-tehničari		zubari		zubotehničari		laboratorijski tehničari		rendgen tehničari		babice		ostali		Svega		med.tehničari		med.sestre za zdravstvenu negu i zaštitu dece		zubari		babice		zubotehničari		laboratorijski tehničari		rendgen tehničari		ostali		Svega		med.sestre za zdravstvenu negu i zaštitu dece		babice		ostali		SVEGA		visoka		viša		srednja		niza
	1	3	2	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37																												
UKUPNO	1762	1428	358	331	7	35	289	2	8	2	15	235	133			3	45	7	47	825	618	4		31	154		18	10			10	334	16	12	53	2	251																														
OB Jagodina	591	476	122	110	5	18	87		4	1	7	76	39			2	17	3	15	276	215			9	41		11	2			2	115	8	3	17		87																														
OB Paraćin	344	286	78	74		3	71		1		3	46	22			1	9	2	12	162	122			5	34		1				58	2	3	6		47																															
OB Čuprija	827	666	158	147	2	14	131	2	3	1	5	113	72			19	2	20	387	281	4		17	79	6	8			8	161	6	6	30	2	117																																

U tri bolnice Pomoravskog okruga ima 1.762 zaposlena od kojih su 1.428 zdravstveni radnici ili 81%, lekara je 331 od čega 289 specijalista ili 87,3%, a medicinskih radnika sa srednjom i višom stručnom spremom 1.060, a to je 3,2 po lekaru.

7. Korišćenje i rad ustanova primarne zdravstvene zaštite

Primarnu zdravstvenu zaštitu stanovništvu Pomoravskog okruga pružaju šest domova zdravlja u Ćupriji, Jagodini, Paraćinu, Svilajncu, Despotovacu i Rekovcu.

Ukupan broj zaposlenih u ovim ustanovama u 2017. godini bio je 1.097 od čega je 244 lekara (168 specijalista ili 68,8%), 63 tehničara sa višom i 331 tehničara sa srednjom stručnom spremom. Nemedicinskih radnika je ukupno 219 ili 20% od ukupnog broja zaposlenih što je nešto iznad propisanih normativa prema Pravilniku (do 15%).

Broj korisnika primarne zdravstvene zaštite na teritoriji Pomoravskog okruga prema podacima Republičkog zavoda za zdravstveno osiguranje za 2017. godinu je 205.025 osiguranika što je 828 korisnika po jednom lekaru. Broj medicinskih tehničara po lekaru je 1,6.

Detaljnije će korišćenje i rad ustanova primarne zdravstvene zaštite biti prikazano kroz pojedine službe primarne zdravstvene zaštite i to službe opšte medicine, službe za zdravstvenu zaštitu žena, službe za zdravstvenu zaštitu dece i školske dece, službe medicine rada, stomatološke službe, laboratorijske dijagnostike i hitne pomoći.

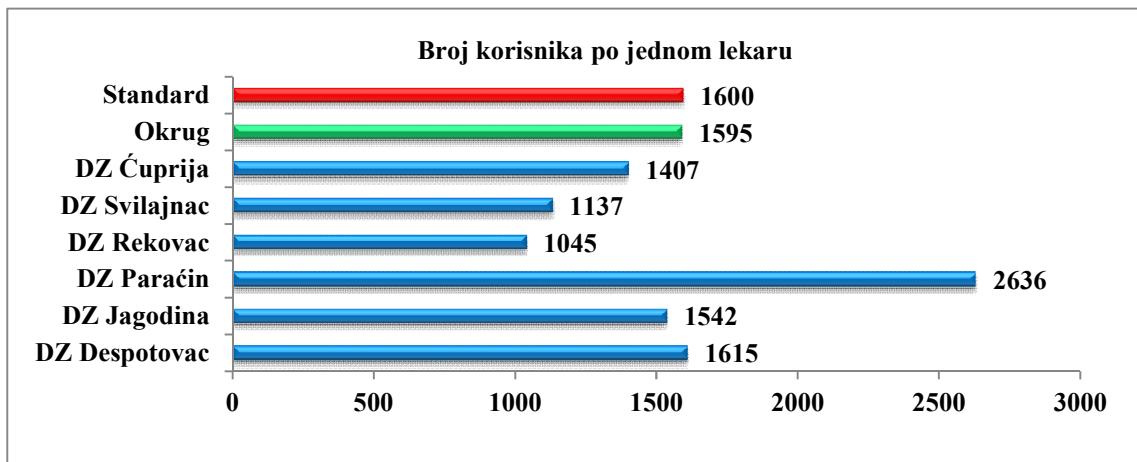
- Zdravstvena zaštita odraslog stanovništva –

U službama zdravstvene zaštite odraslog stanovništva u šest domova zdravlja Pomoravskog okruga radilo je u 2017. god ukupno 105 lekara, od čega 57 ili 54,3% specijalista opšte medicine i 175 tehničara što je 1,7 tehničara po lekaru što je iznad predviđenog normativa (1:1). U skladu sa standardom Pravilnika o bližim uslovima za obavljanje zdravstvene delatnosti (»Sl. Glasnik« br.16/18), domovi zdravlja u Paraćinu i Jagodini imaju manje lekara od broja predviđenog standardom, dok domovi zdravlja u Rekovcu, Svilajncu i Ćupriji imaju višak lekara. Medicinskih tehničara ima u višku u domovima zdravlja u Despotovcu, Rekovcu, Svilajncu i Ćupriji. Služba opšte medicine doma zdravlja u Paraćinu ima najveći broj korisnika po jednom lekaru 2636, a najmanji broj korisnika po lekaru je u Domu zdravlja Rekovac 1.045, što je znatno ispod standarda. Prosečan broj korisnika po lekaru u službama opšte medicine na teritoriji celog okruga je 1.595 (tabela 1.), što je ispod standarda koji propisuje Pravilnik o bližim uslovima za obavljanje zdravstvene delatnosti (**1.600 odraslih stanovnika-korisnika po 1 lekaru**).

Tabela br. 1 Kadar i korisnici u službama zdravstvene zaštite odraslog stanovništva

Zdravstvene ustanove	Lekari						Medicinski tehničari						
	Normativ	Ukupno	Opšte medicine	Na specijalizaciji	Specijalisti		Normativ	Ukupno	Sa višom	Sa srednjom	Broj tehničara po jednom lekaru	Broj korisnika (19 godina i više)	
					Br.	%							
DZ Despotovac	11	11	6	0	5	45,5	16	27	2	25	2,5	17766	1615
DZ Jagodina	39	37	22	1	14	37,8	50	45	2	43	1,2	57047	1542
DZ Paraćin	27	16	4	0	12	75,0	39	34	1	21	2,1	42175	2636
DZ Rekovac	7	8	4	0	4	50,0	9	15	0	15	1,9	8362	1045
DZ Svilajnac	10	16	5	4	7	43,8	14	23	0	23	1,4	18193	1137
DZ Ćuprija	16	17	1	1	15	88,2	23	31	7	24	1,8	23914	1407
OKRUG	110	105	42	6	57	54,3	151	175	12	151	1,7	167457	1595

Grafikon br.1 Obezbeđenost lekarskim kadrom (broj korisnika po lekaru) u odnosu na standard

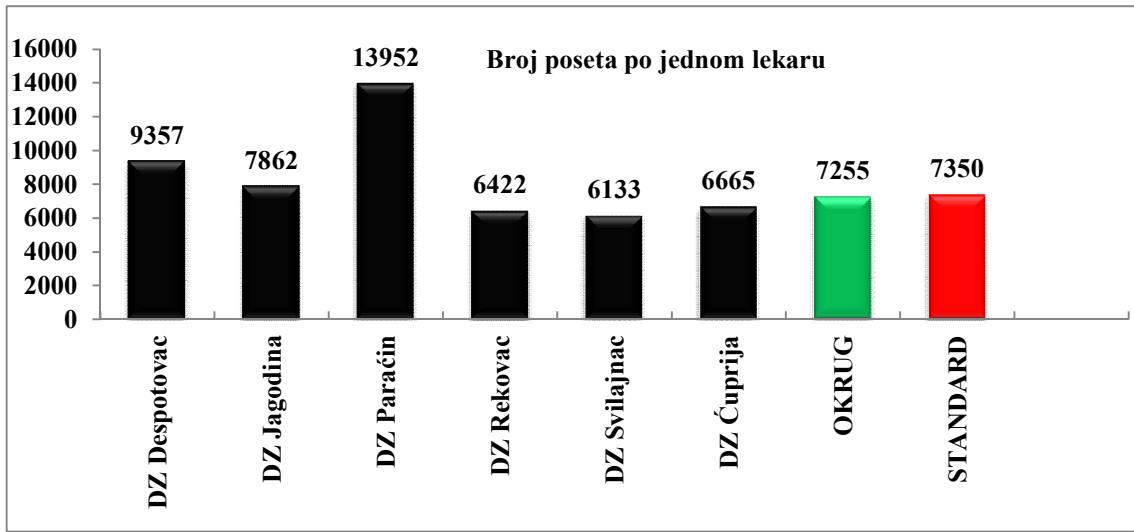

Ukupan broj poseta lekarima u službama zdravstvene zaštite odraslog stanovništva okruga u 2017. godini je bio 761.786 što je 7.255 poseta po jednom lekaru (**standard 7.350 poseta**) i 4,5 poseta po jednom korisniku. Najveći broj poseta po lekaru 13.952 je u Domu zdravlja Paraćin, a najmanje u DZ Svilajnac 6133 po lekaru. Zdravstvenu zaštitu najviše koriste korisnici DZ Despotovac 5,8 i DZ Rekovac 6,1 poseta lekaru po jednom korisniku, a najmanje korisnici doma zdravlja Ćuprija 4,7 poseta po korisniku u 2017. godini (tabela 2). Broj poseta radi preventivnih pregleda je 11779 što je svega 1,6% od ukupnog broja poseta lekaru na nivou okruga (u 2016. je bilo 0,2%).

Tabela br. 2 Posete – korišćenje službe za zdravstvenu zaštitu odraslog stanovništva.

Zdravstvene ustanove	Posete										Broj korisnika (19 godina i više)	
	U ordinaciji kod lekara			Kućne			Radi preventivnih pregleda	Svega poseta lekara	Broj lekara	Broj poseta po jednom lekaru		
	Ukupno	Od toga prve	Ostalih med. radnika	Lekara	Ostalih med. radnika							
DZ Despotovac	95938	28653	44450	4113	4130	3707	102923	11	9357	5,8	17766	
DZ Jagodina	261696	92472	148111	3073	21459	2374	290904	37	7862	5,1	57047	
DZ Paraćin	151585	41879	79051	1802	2169	1942	223231	16	13952	5,3	42175	
DZ Rekovac	52225	17408	17389	163	217	441	51372	8	6422	6,1	8362	
DZ Svilajnac	71113	20453	69165	1826	13954	3031	98120	16	6133	5,4	18193	
DZ Ćuprija	104110	25300	19428	2363	3021	284	113306	17	6665	4,7	23914	
OKRUG	736667	226165	377594	13340	44950	11779	761786	105	7255	4,5	167457	

Grafikon br. 2 Broj poseta po lekaru u 2017. godini u za zdravstvenu zaštitu odraslog stanovništva u odnosu na standard-mere izvršenja

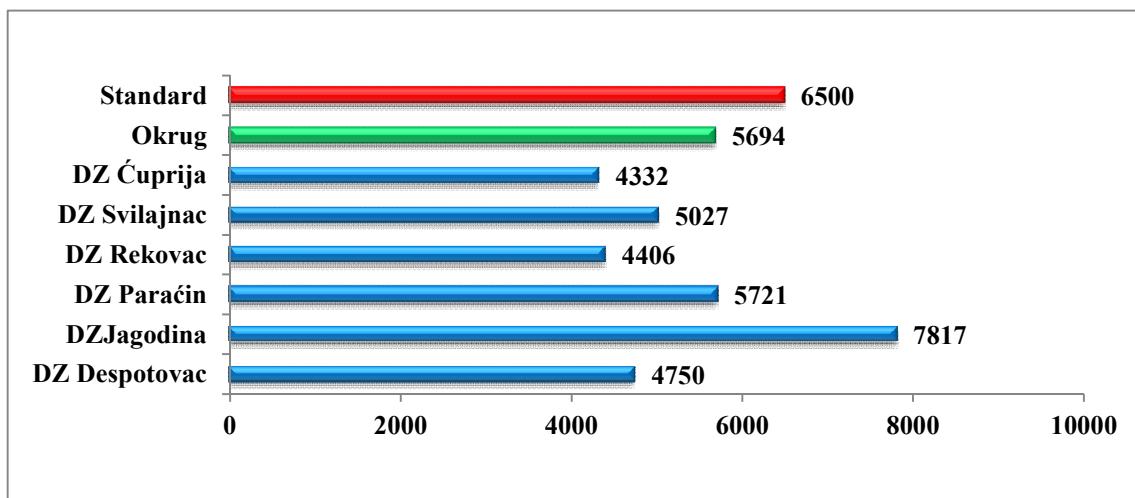
- Služba za zdravstvenu zaštitu žena -

U službama za zdravstvenu zaštitu žena tokom 2017. godine radilo je 16 lekara i 24 tehničara ili 1,5 po lekaru. Broj korisnika po 1 lekaru je 5.694 pa se može reći da je obezbeđenost lekarima izuzetno dobra u svim opštinama (**standard 6.500 žena po lekaru**). Najveći broj korisnika po lekaru je u domovima zdravlja Jagodina 7.817. i Paraćin 5.721. Posmatrajući Na nivou Okruga ukupno je 1 lekar u višku u odnosu na normativ i to u Ćupriji .Tehničara u odnosu na normativ prema Pravilniku, u višku je u domovima zdravlja Jagodina,Paraćin, Svilajnac i Ćuprija ,dok u domu zdravlja Despotovac nedostaje jedan tehničar. Dom zdravlja u Rekovcu je u skladu sa normativom. Na nivou Okruga medicinskih tehničara je za 4 više od propisanih normativa.

Tabela br. 3-Kadar i korisnici u Službi zdravstvene zaštite žene

Zdravstvene ustanove	lekari					Medicinski tehničari					Broj tehničara po jednom lekaru	Broj korisnika (Žene 15 godina i više)	Broj korisnika po jednom lekaru		
	Normativ	Ukupno	Opšte medicine	Na specijalizaciji		Specijalisti		Normativ	Ukupno	Sa višom	Sa srednjom				
				Br.	%										
DZ Despotovac	2	2		2	100,0	2	1			1	1	9500	4750		
DZ Jagodina	5	4		1	3	75,0	7	8		4	4	2,0	31266		
DZ Paraćin	4	4		4	100,0	5	6	1	5	1,5	1,5	22884	5721		
DZ Rekovac	1	1		1	100,0	1	1			1	1,0	4406	4406		
DZ Svilajnac	2	2		2	100,0	2	4			2,0	2,0	10054	5027		
DZ Ćuprija	2	3		3	100,0	3	4	4		1	1	12996	4332		
OKRUG	15	16	0	0	15	93,8	20	24	9	11	1,5	91106	5694		

Grafikon br.3 Obezbedenost lekarskim kadrom (broj korisnika po lekaru) u odnosu na standard u službama za zdravstvenu zaštitu žena

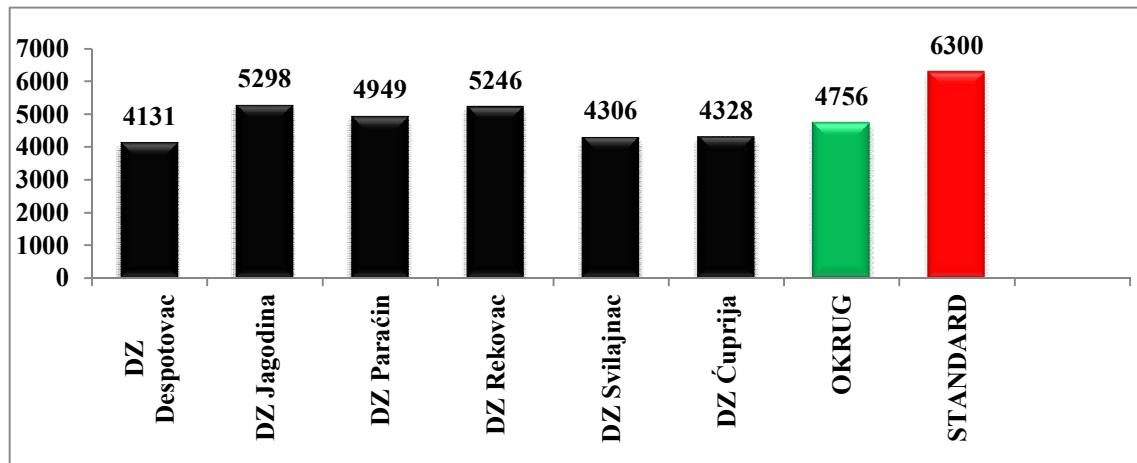

Broj poseta po lekaru u 2017. godini se kreće od 4.131 u Despotovcu do 5298 u Jagodini, prosek na nivou okruga je 4.756 poseta što je znatno ispod standarda (**standard 6300 poseta**). Broj poseta po jednom korisniku se u 2017. godini kretao od 0,8 u Rekovcui, do 1,5 u Jagodini (tab. 4), što pokazuje da žene nedovoljno koriste ovu vrstu zdravstvene zaštite u domovima zdravlja, trudnica je sve manje iz godine u godinu, a sve više se koristi privatna lekarska praksa. Broj sistematskih pregleda iznosi 9.993 za ceo okrug ,a broj korisnika je 91.106 iz čega proističe da je 11% korisnica obavilo sistematski pregled što je 1,9% manje nego prethodne godine.

Tabela br. 4 Posete – korišćenje Službe za zdravstvenu zaštitu žena

Zdravstvene ustanove	Posete										Broj poseta po jednom lekaru	Broj poseta po jednom korisniku	Broj korisnika (žene 15 godina i više)			
	Ukupno poseta kod lekara	Posete u savetovalištu	Radi sistem.preg.	Radi kontrolnih pregleda	U ordinaciji kod lekara											
					Ukupno	Od toga prve	Ostalih ned. radnika	Broj lekara								
DZ Despotovac	8262	917	1634	358	5353	1565	0	2	4131	1,1	9500					
DZ Jagodina	21190	6845	2459	340	11546	6767	2273	4	5298	1,5	31266					
DZ Paraćin	19796	3037	3311	0	13448	7891	12226	4	4949	1,2	22884					
DZ Rekovac	5246	383	289	186	4388	1207	535	1	5246	0,8	4406					
DZ Svilajnac	8611	1693	1113	378	5427	2084	4281	2	4306	1,2	10054					
DZ Ćuprija	12983	3152	1187	342	8302	2660	0	3	4328	1,0	12996					
OKRUG:	76088	16027	9993	1604	48464	22174	19315	16	4756	1,2	91106					

Grafikon br. 4 Broj poseta po lekaru u 2017. godini u Službi za zdravstvenu zaštitu žena u odnosu na standard-mere izvršenja

- Služba za zdravstvenu zaštitu dece -

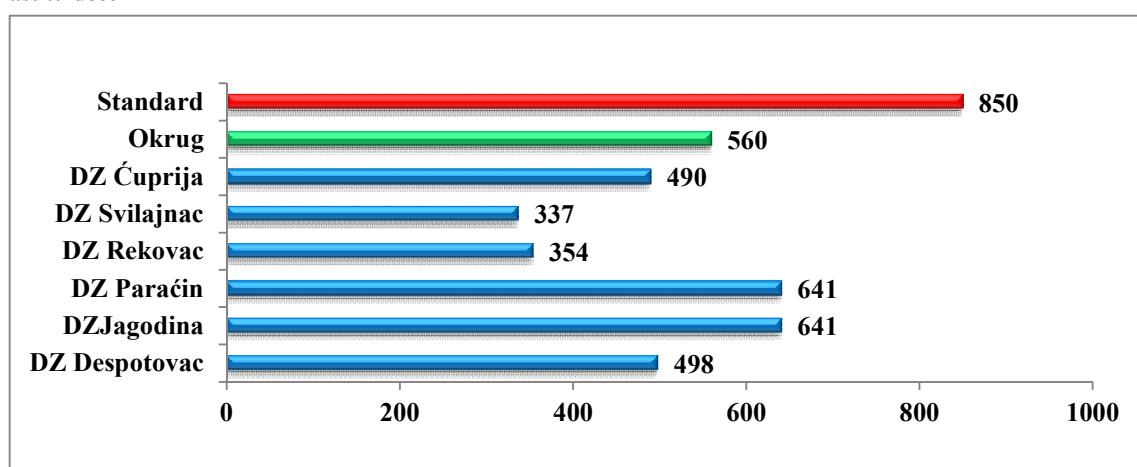
U službama za zdravstvenu zaštitu dece u 2017. godini radilo je 20,5 lekara od čega je 95,1% specijalista pedijatrije i 36 tehničara ili 1,8 tehničara po lekaru. **U domu zdravlja Rekovac postoji 1 lekar specijalista pedijatrije koji radi i u zdravstvenoj zaštiti predškolske i školske dece pa se zato prikazuje po pola u obe službe.** Ukupan broj lekara je manji za 0,5 u odnosu na normativ za okrug, a medicinskih sestara je za 5 više.

Broj korisnika po 1 lekaru je 560 na teritoriji okruga, a gledajući po opština broj korisnika po lekaru se kreće od 337 u Svilajncu 641 u Jagodini i Paraćinu (tab. 5), što pokazuje dobru obezbeđenost lekarima. (Prema Pravilniku o uslovima za obavljanje zdravstvene delatnosti, **850 dece - korisnika po 1 lekaru**).

Tabela br. 5 Kadar i korisnici u Službi zdravstvene zaštite dece

Zdravstvene ustanove	Lekari						Medicinski tehničari				Broj tehničara po jednom lekaru	Broj korisnika (deca 0-6 god.)	Broj korisnika po jednom lekaru			
	Normativ	Ukupno	Opšte medicine	Na specijalizaciji	Specijalisti		Normativ	Ukupno	Sa višom	Sa srednjom						
					Br.	%										
DZ Despotovac	2	2			2	100,0	3	3	1	2	1,5	996	498			
DZ Jagodina	9	7			7	100,0	13	14	5	9	2,0	4487	641			
DZ Paraćin	5	5			5	100,0	7	7		7	1,4	3207	641			
DZ Rekovac	1	0,5			0,5	100,0	1	3		3	6,0	321	354			
DZ Svilajnac	2	3		1	2	66,7	3	4	1	3	1,3	1010	337			
DZ Čuprija	2	3			3	100,0	4	5	1	4	1,7	1469	490			
OKRUG	21	20,5	0	1	19,5	95,1	31	36	8	28	1,8	11490	560			

Grafikon br.5 Obezbedenost lekarskim kadrom (broj korisnika po lekaru) u odnosu na standard u službama za zdravstvenu zaštitu dece

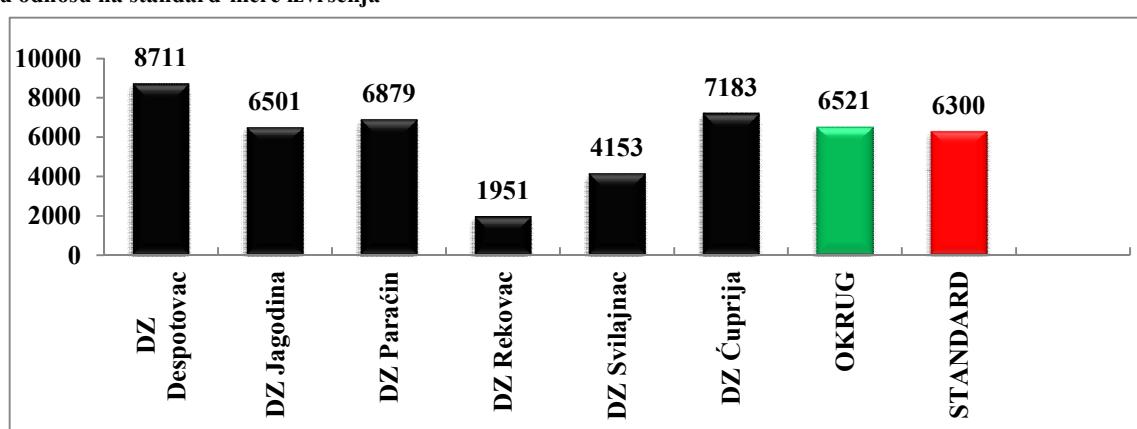

Najveći broj poseta u službi za zdravstvenu zaštitu dece po jednom lekaru u toku 2017. godine je bilo u Despotovcu 8.711, a najmanji broj poseta po lekaru 1.951 u Rekovcu (tab. 6). Prosečan broj poseta po lekaru na teritoriji okruga je 6.521 (**standard 6300 poseta**), dok je svako dete u proseku u toku godine 11,6 puta posetilo lekara. Od ukupnog broja poseta lekaru, 74,9% je bilo kurativnih poseta, a 22,1% preventivnih.

Tabela br. 6 Posete – korišćenje Službe za zdravstvenu zaštitu dece

Zdravstvene ustanove	Posete										Broj poseta po jednom korisniku	
	Ukupno svih poseta lekaru	Posete radi sistematič.preg.	Radi kontrolnih pregleda	u savetovalištu			U ordinaciji kod lekara					
				Odgovjadi	Ostale dece	Ukupno	Od toga	ostalih med. prve	radnika			
DZ Despotovac	17422	1151	1535	431	760	13545	8599	722	8711	17,5		
DZ Jagodina	45510	4851	1073	3293	2631	33662	20834	12416	6501	10,1		
DZ Paraćin	34395	3744	46	3055	2349	25201	17588	9612	6879	10,7		
DZ Rekovac	2338	321	149	176	151	1541	704	594	1951	7,3		
DZ Svilajnac	12459	538	90	828	549	10454	9450	4211	4153	12,3		
DZ Ćuprija	21548	1851	1074	1150	1775	15698	10747	4807	7183	14,7		
OKRUG	133672	12456	3967	8933	8215	100101	67922	32362	6521	11,6		

Grafikon br. 6 Broj poseta po lekaru u 2017. godini u Službi za zdravstvenu zaštitu dece u odnosu na standard-mere izvršenja

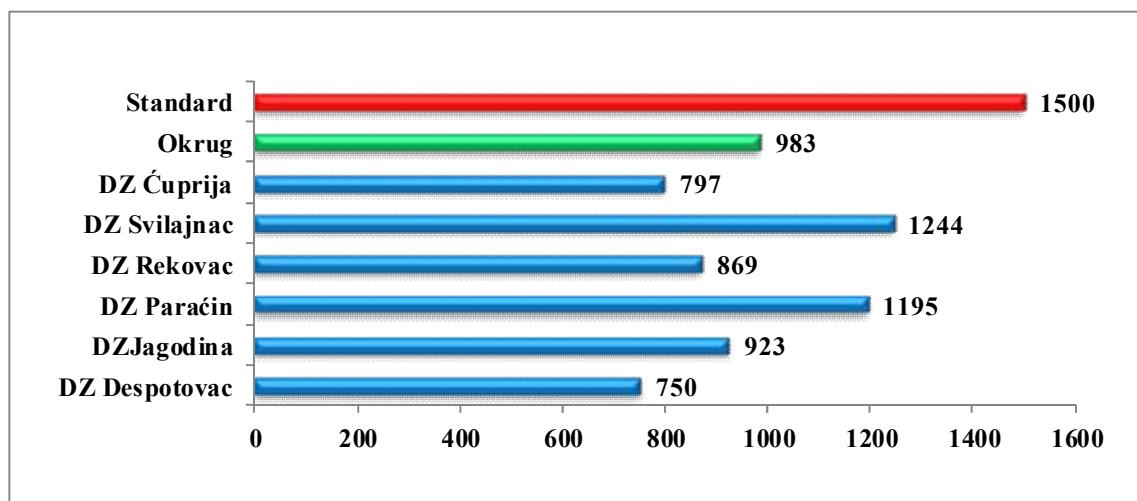
- Služba za zdravstvenu zaštitu školske dece i omladine -

U službama za zdravstvenu zaštitu školske dece i omladine na teritoriji Pomoravskog okruga u 2017. godini radilo je 23,5 lekara od čega 15,5 specijalista pedijatrije ili 66%. Prema važećem normativu Pravilnika o uslovima za obavljanje zdravstvene delatnosti na teritoriji okruga jednog lekara više od normativa ima DZ Ćuprija i DZ Despotovac . Broj korisnika po lekaru kreće se od 750 u Despotovcu do 1.244 u Svilajncu, dok je prosek okruga 983 korisnika po lekaru što je nešto ispod **standarda od 1500 korisnika** prema Pravilniku o uslovima za obavljanje zdravstvene delatnosti, tako da je obezbeđenost lekarima dobra.Broj medicinskih tehničara u ovim službama je 29, što je više od normativa, prosečno 1,2 po lekaru .

Tabela br. 7 Kadar u i korisnici u Službi za zdravstvenu zaštitu školske dece i omladine

Zdravstvene ustanove	Lekari					Medicinski tehničari					Broj tehničara po jednom lekaru	Broj korisnika (7-18 godina)	Broj korisnika po jednom lekaru	
	Normativ	Ukupno		Opšte medicine	Na specijalizaciji	Specijalisti		Normativ	Ukupno		Sa višom	Sa srednjom		
		Br.	%			Br.	%		Ukupno	Sa višom				
DZ Despotovac	2	3				3	100,0	2	3		3	1,0	2251	750
DZ Jagodina	10	9	2	2	5	55,6		11	10	4	6	1,1	8308	923
DZ Paraćin	6	5	2	1	2	40,0		6	6		6	1,2	5974	1195
DZ Rekovac	1	0,5			0,5	100,0		1	1		3	2,0	896	869
DZ Svilajnac	2	2	1		1	50,0		2	4		4	2,0	2487	1244
DZ Cuprija	3	4			4	100,0		3	5	2	3	1,3	3189	797
OKRUG	24	23,5	5	3	15,5	66,0		25	29	6	25	1,2	23105	983

Grafikon br.7 Obezbeđenost lekarskim kadrom (broj korisnika po lekaru) u odnosu na standard u službama za zdravstvenu zaštitu školske dece i omladine

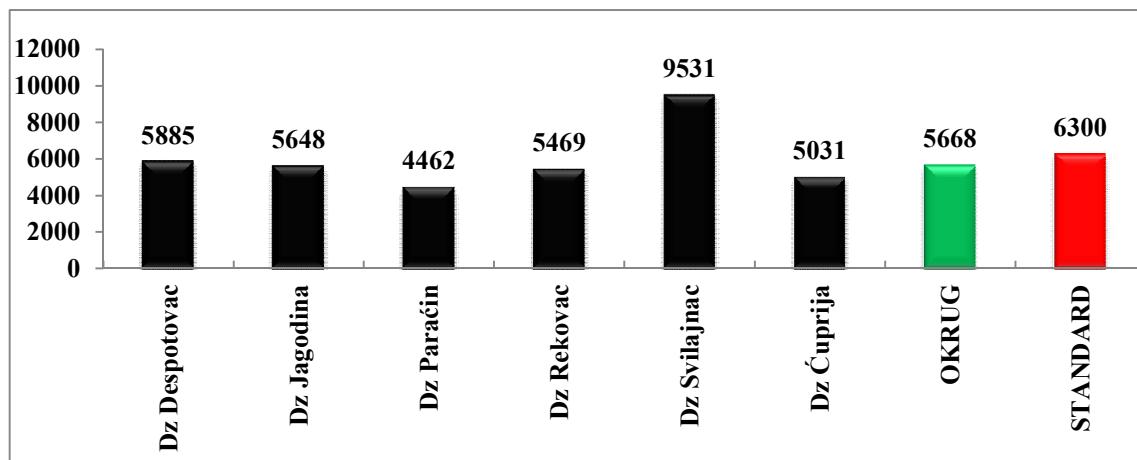

Ukupan broj svih poseta lekaru na teritoriji okruga bilo je 133.196 od čega je 8,6% radi preventivnih pregleda. Broj poseta po lekaru se kretao od 4.462 u Paraćinu do 9.531 u Svilajncu (**standard godišnjeg broja poseta po lekaru je 6300**). Prosek za okrug je 5.668 poseta po lekaru, što je ispod standarda. Svaki korisnik je u proseku posetio lekara 5,8 puta (od 3,7 u Paraćinu do 7,8 u Despotovcu).(Tab. 8)

Tabela br. 8 Posete – korišćenje Službe za zdravstvenu zaštitu školske dece i omladine

Zdravstvene ustanove	Ukupno svih poseta lekaru	Posete						Broj poseta po jednom lekaru	Broj poseta po jednom korisniku		
		Radi kontrolnih pregleda			U ordinaciji kod lekara						
		Ukupno	Od toga prve								
DZ Despotovac	17655	1091	1312	15252	9262	17	5885	7,8			
DZ Jagodina	50830	4945	5675	40210	19630	5658	5648	6,1			
DZ Paračin	22310	2412	212	19686	13279	3555	4462	3,7			
DZ Rekovac	3217	380	470	2367	1057	1728	5469	3,6			
DZ Svilajnac	19062	1325	1513	16224	10416	6194	9531	7,7			
DZ Ćuprija	20122	1350	1019	17753	8065	4189	5031	6,3			
OKRUG	133196	11503	10201	111492	61709	21341	5668	5,8			

Grafikon br. 8 Broj poseta po lekaru u Službi za zdravstvenu zaštitu školske dece i omladine u odnosu na standard- mere izvršenja 2017.

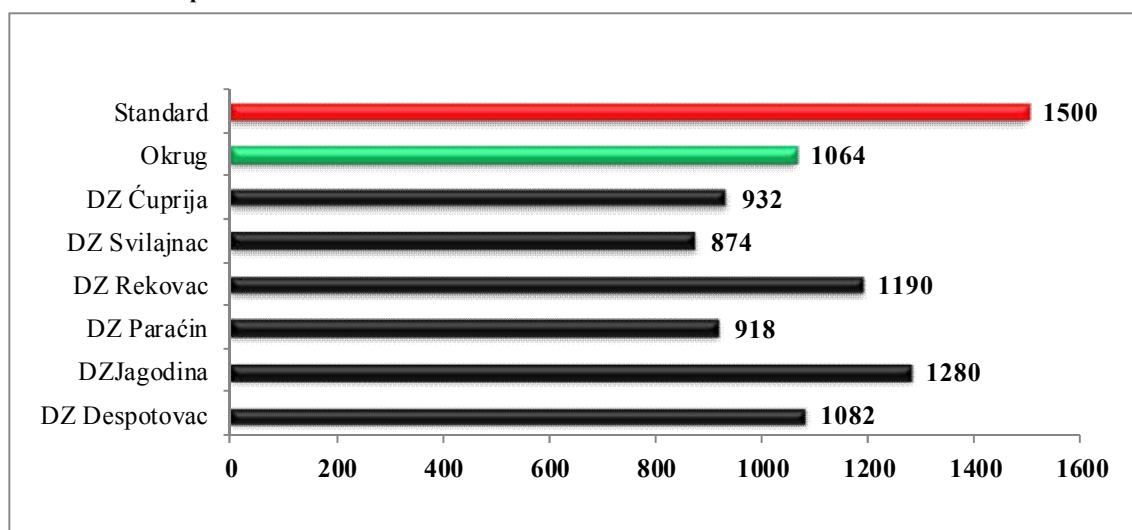
-Služba za zaštitu zdravlja usta i zuba predškolske i školske dece –

Stomatološku zdravstvenu zaštitu najmlađima pružalo je 33 zubnih lekara od čega je 19 specijalista ili 57,6%. Broj korisnika po jednom lekaru na nivou okruga je 1.064. Najveća obezbeđenost zubnim lekarima je u Domu zdravlja Svilajncu sa 874 korisnika po lekaru, a najmanja u DZ Jagodini 1.280 korisnika po lekaru (**standard 1500 dece do 18 godina po lekaru**). Obezbeđenost tehničarima je iznad normativa u svim domovima zdravlja, osim u Rekovcu.

Tabela br. 9 Kadar i korisnici u Službi za zaštitu zdravlja usta i zuba predškolske i školske dece

Zdravstvene ustanove	Normativ	Zubni lekari					Zubni tehničari					Broj korisnika po jednom lekaru	Broj korisnika po jednom lekaru		
		Ukupno	Opšti	Na specijalizaciji	Specijalisti		Normativ	Ukupno	Zubni tehničari	Zubni asistenti	Broj tehničara po jednom lekaru				
					Br.	%									
DZ Despotovac	2	3	0	0	3	100.0	2	3	0	3	1.0	3247	1082		
DZ Jagodina	10	10	4	0	6	60.0	12	17	3	14	1.7	12795	1280		
DZ Paračin	7	10	6	0	4	40.0	10	14	4	10	1.4	9181	918		
DZ Rekovac	1	0.5	0	0	0.5	0.0	1	1	0	1	0.0	1190	1190		
DZ Svilajnac	3	4	2	0	2	50.0	4	6	2	4	1.5	3497	874		
DZ Ćuprija	4	5	2	0	3	60.0	5	7	2	5	1.4	4658	932		
OKRUG	27	33	14	0	19	57.6	34	48	11	37	1.5	34568	1064		

Grafikon br. 9 Obezbedenost lekarskim kadrom (broj korisnika po lekaru) u odnosu na standard u službama za zdravstvenu zaštitu usta i zuba predškolske i školske dece i omladine

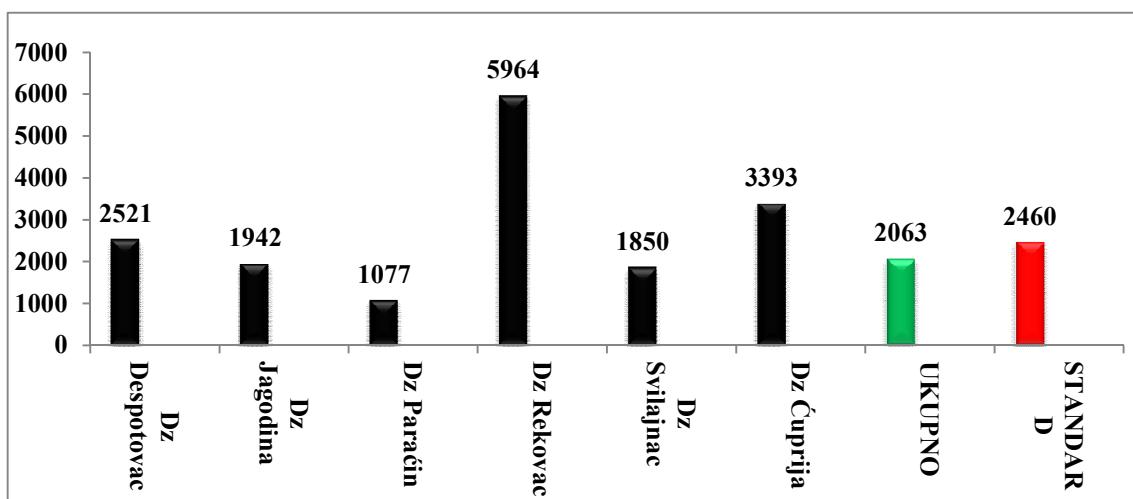

Ukupan broj poseta kod lekara je 62.935 ili 2.063 po lekaru, manje od **standarda od 2.460 poseta**. Najmanji broj poseta po lekaru ima Paraćin 1.077 a najviše Rekovac 5.964. Prosečan broj poseta po korisniku se kreće od 0,9 u Paraćinu do 3,6 u Ćupriji. Prosek na nivou Okruga su 1,8 posete po jednom korisniku.

Tabela br. 10 Posete, izvršeni radovi i korišćenje Službe za stomatološku zdravstvenu zaštitu dece i školske dece i omladine

Opština	Posete			Izvršeni radovi				IZVRŠENI RADOVI									
								Ortodoncija				Lečenje mekih tkiva			Lečenje usne šipljine		
	UKUPNO POSETA	Od toga prve	Serijske	Bez lečenja	Sa Lečenjem	Plombirani zubi	Izvadeni zubi	Ostale intervencije	Prvi pregledi	Ortod.	Terapeutске intervencije	Pokretni aparati	Fiksni aparati	11	12	13	14
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
Despotovac	7563	1166	5520	539	122	394	0	0	0	0	0	0	0	36	2521	2,3	
Jagodina	19417	10622	1818	2104	196	2495	0	838	4909	590	18	324	1942	1,5			
Paraćin	8612	7606	1006	1420	385	1900	0	1001	1932	306	0	2399	1077	0,9			
Rekovac	2982	609	239	152	79	85	0	0	0	0	109	887	5964	2,5			
Svilajnac	7398	3466	1005	745	894	327	0	128	1902	216	0	4578	1850	2,1			
Ćuprija	16963	731	7291	1434	20	1486	0	340	3602	375	10	1209	3393	3,6			
OKRUG	62935	24200	16879	6394	1696	6687	0	2307	12345	1487	137	9433	2063	1,8			

Grafikon br. 10 Broj poseta po lekaru u Službi za stomatološku zdravstvenu zaštitu predškolske i školske dece i omladine u odnosu na standard- mere izvršenja

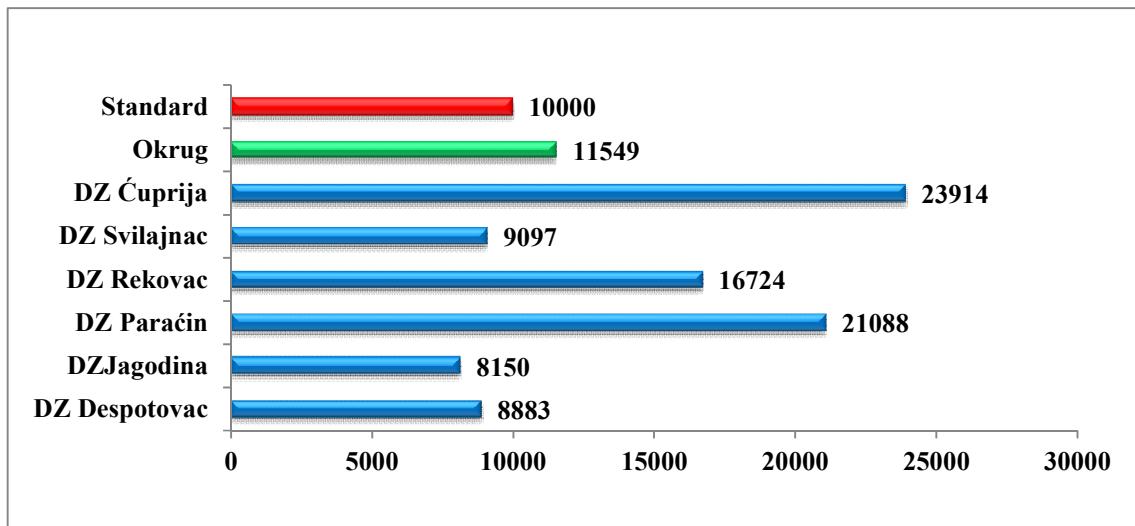
-Služba za zdravstvenu zaštitu usta i zuba odraslog stanovništva –

Odraslomu stanovništvu stomatološku zdravstvenu zaštitu pružalo je 14,5 zubna lekara od kojih je 9 specijalista ili 62,1%. Broj tehničara po lekaru je 1,1, a broj korisnika po lekaru 11.549 za okrug što je niska obezbeđenost lekarskim kadrom (**standard 1 lekar na 10000 odraslih za opštu stomatologiju**). Najveća obezbeđenost je u Jagodini sa 8150 korisnika po lekaru a najmanja u Ćupriji sa 23.914 korisnika po lekaru. U broj lekara su uračunati i specijalisti svih grana stomatologije za koje standard nije isti kao za opštu stomatologiju. Ako uporedimo stanje kadrova sa normativom, vidimo da postoji višak kadra u domovima zdravlja Despotovac, Jagodina i Svilajnac.

Tabela br. 11 Kadar i korisnici u Službi za zaštitu zdravlja usta i zuba za odrasle

Zdravstvene ustanove	Zubni lekari					Zubni tehničari					Broj korisnika po jednom lekaru	Broj korisnika po jednom lekaru
	Normativ	Ukupno	Opšti	Na specijalizaciji	Specijalisti	Normativ	Ukupno	Zubni tehničari	Zubni asistenti	Broj tehničara po jednom lekaru		
DZ Despotovac	1	2			2 100,0	1	3	2	1	1,5	17766	8883
DZ Jagodina	6	7	1	1	5 71,4	9	9	3	6	1,3	57047	8150
DZ Paraćin	2	2	2		0,0	2	2		2	1,0	42175	21088
DZ Rekovac	1	0,5	0,5		0,0	1	0			0,0	8362	16724
DZ Svilajnac	1	2	1		1 50,0	1	1		1	0,5	18193	9097
DZ Ćuprija	1	1	0		1 100,0	1	1		1	1,0	23914	23914
OKRUG	12	14,5	4,5	1	9 62,1	15	16	5	11	1,1	167457	11549

Grafikon br.11 Obezbeđenost lekarskim kadrom (broj korisnika po lekaru) u odnosu na standard u službama za zdravstvenu zaštitu usta i zuba odrasli

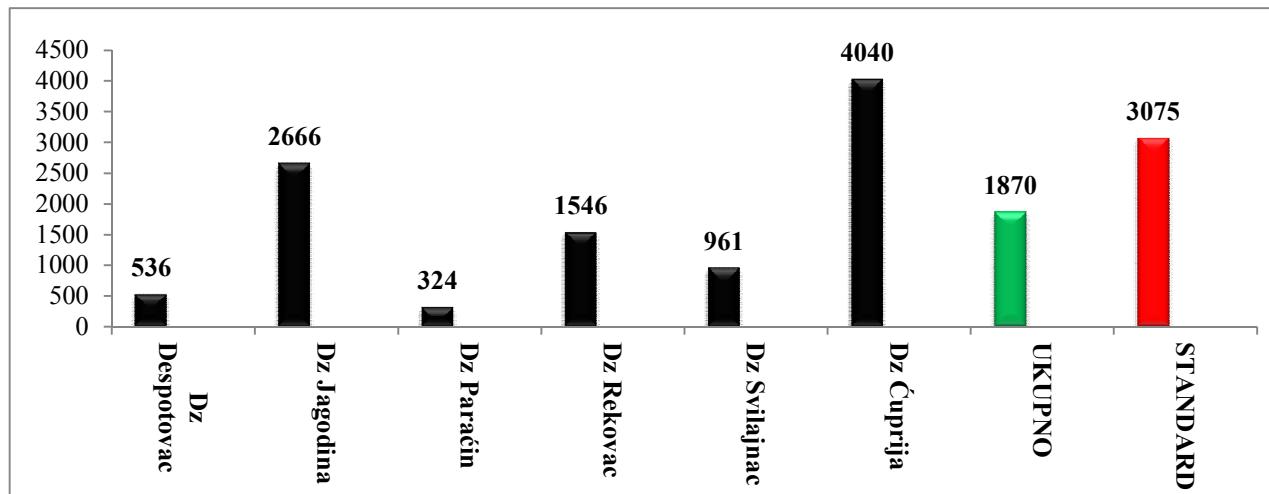

Broj poseta po lekaru najveći je u Ćupriji 4.040, a najmanji u Paraćinu 324. Prosek okruga je 1.870 poseta po lekaru u 2017.godini što je znatno ispod standarda mera izvršenja (**standard 3075 poseta godišnje**). Prosečan broj poseta stomatologu po jednom korisniku je 0,2 što je vrlo slabo korišćenje ove službe i to je karakteristično za sve zdravstvene ustanove okruga. Ovako slabo korišćenje stomatološke službe domova zdravlja je posledica postojanja velikog broja privatnih stomatoloških ordinacija, čije usluge pacijenti sve više koriste.

Tabela br. 12 Posete i korišćenje Službe za zaštitu zdravlja usta i zuba za odrasle

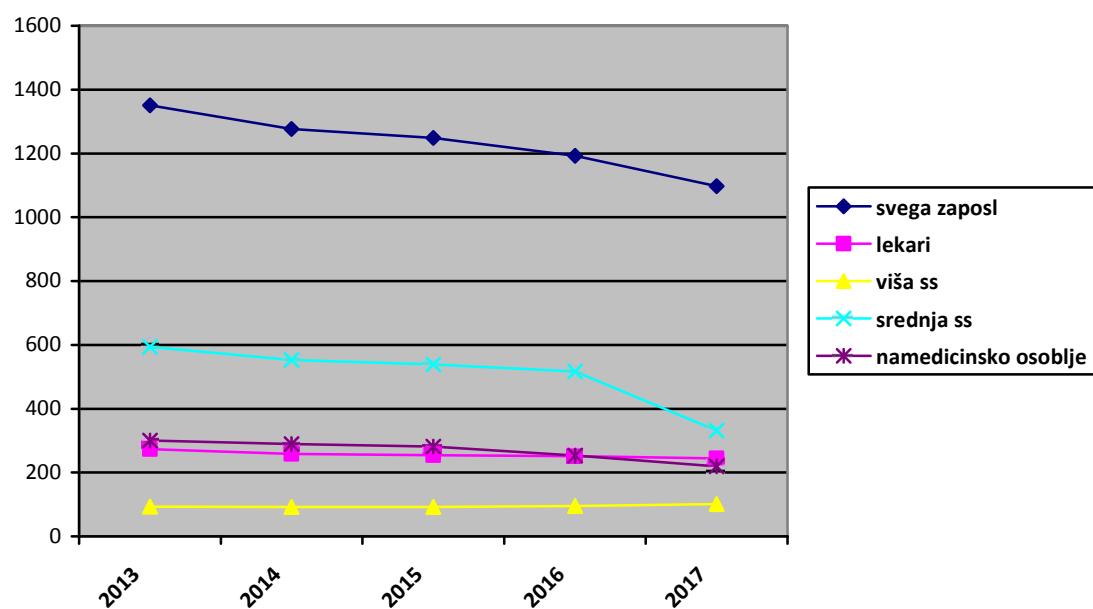
Opština	posete			izvršeni radovi				IZVRŠENI RADOVI										Broj poseta po jednom lekaru	Broj poseta po jednom korisniku	
	UKUPNO POSETA	Od toga prve	Serijске	plombirani zubi		hirurške intervencije		protetski radovi		ortodoncija		Prvi pregledi	Ortod. terapeutske intervencije	Pokretni aparati	Fiksni aparati	Lečenje mekih tkiva usne šupljine				
				Bez lečenja	Sa lečenjem	Izvadeni zubi	Ostale intervencije	Totalne	Parcijalne	Članovi fiksnih proteza										
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18		
DESPOTOVAC	1072	543		124	59	404		4	3								29	536	0,1	
JAGODINA	18661	9448	138	1126	544	5351	1210	324	185								94	2666	0,3	
PARAĆIN	647	453	194	610	34	527											874	324	0,0	
REKOVAC	773	208	0	140	101	140											92	1546	0,1	
SVILAJNAC	1921	142	59	239	590	578		87	73								91	961	0,1	
ĆUPRIJA	4040	518	2722	453	108	464											696	4040	0,2	
OKRUG	27114	11312	3113	2692	1436	7464	1210	415	261	0	0	0	0	0	0	1876	1870	0,2		

Grafikon br. 12 Broj poseta po lekaru u Službi za zaštitu zdravlja usta i zuba za odrasle u odnosu na standard- mere izvršenja

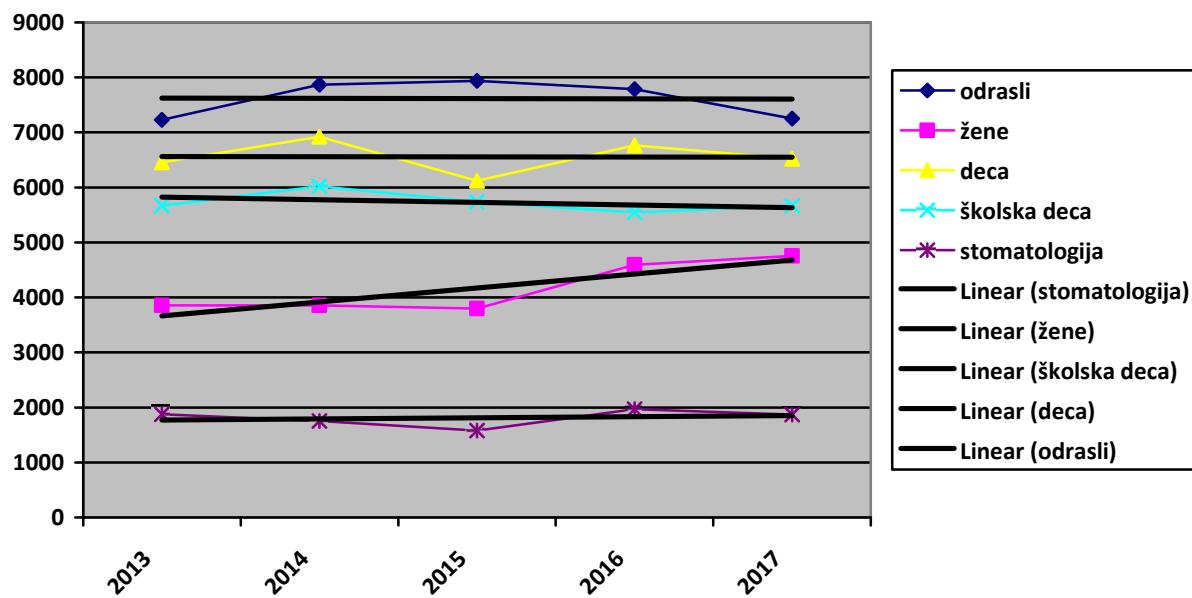

U proteklih pet godina broj zaposlenih u službama primarne zdravstvene zaštite se kontinuirano smanjivao odnosno za pet godina je ukupan broj zaposlenih smanjen za 18,8 %. Najveće smanjenje je u delu nemedicinskih radnika 27% ,zatim medicinskog osoblja sa srednjom stručnom spremom 21,2% , a najmanje kod lekara, gde je broj zaposlenih smanjen za 10,6% u proteklih pet godina, dok je broj radnika sa višom stručnom spremom u porastu za 8,6%.

Grafikon br. 13 Kretanje broja zaposlenih u PZZ u periodu od 2013. do 2017. godine

Grafikon br. 14 Broj poseta po lekaru u sluzbama PZZ u periodu od 2013. do 2017. godine

Trend rasta broja poseta po lekaru primećuje se kod zdravstvene zaštite žena .

- Hitna medicinska pomoć -

U službama hitne pomoći na teritoriji okruga radi ukupno 44 lekara i 80 medicinskih tehničara, što je prema standardu pravilnika višak 5 lekara i 20 medicinska tehničar (**standard - na 6000 korisnika 1 lekar i 1 tehničar a na dva puta još jedan tehničar**). Malo je specijalista u ovoj oblasti medicine, svega 50%. Nedovoljan broj lekara prema broju korisnika ima Jagodina i Rekovac , a iznad normativa imaju ostali domovi zdravlja. Prosečan broj korisnika po lekaru za okrug je 4.591, od 2.597 u Ćupriji do 9.552 u Jagodini.

Tabela br. 13 Kadar u službi hitne pomoći

Opština	Lekari					Medicinski tehničari				Broj korisnika	Broj korisnika po lekaru		
	Normativ	Ukupno	opšte medicine	na specijalizaciji	specijalisti		Normativ	Ukupno	Sa višom spremom	Sa srednjom spremom			
					br.	%							
DESPOTOVAC	4	6	2	0	4	66.67	6	10	1	9	21013	3502	
JAGODINA	15	10	5	1	4	40.00	23	20	6	14	69842	6984	
PARAĆIN	9	10	2	3	5	50.00	14	17	2	15	51356	5136	
REKOVAC	2	1	1	0	0	0.00	3	10	4	6	9552	9552	
SVILAJNAC	4	6	1	1	4	66.67	6	13		13	21690	3615	
ĆUPRIJA	5	11	6		5	45.45	8	10	1	9	28572	2597	
OKRUG	39	44	17	5	22	50.00	60	80	14	66	202025	4591	

Grafikon br.15 Obezbeđenost lekarskim kadrom (broj korisnika po lekaru) u odnosu na standard u službama hitne pomoći

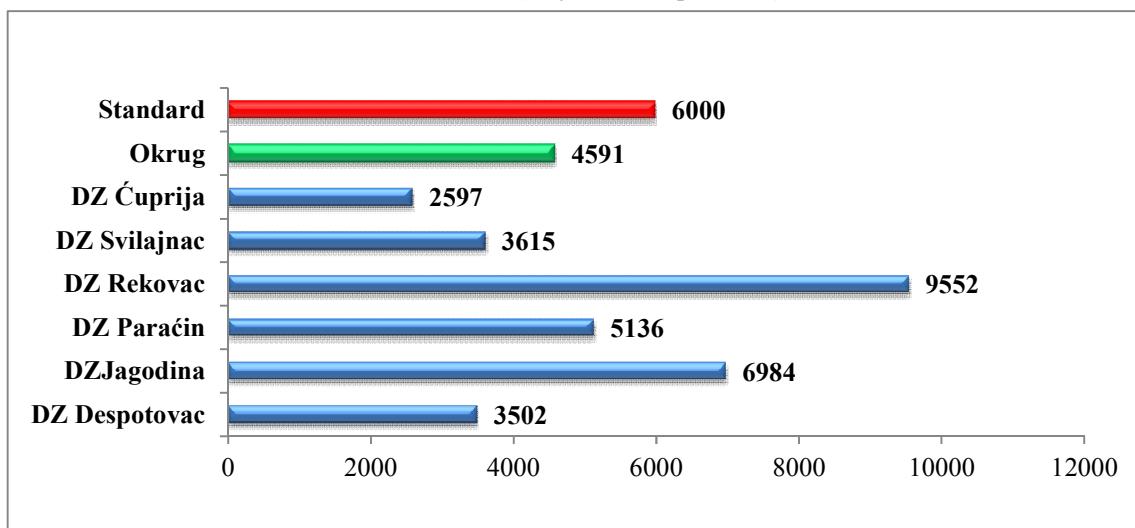
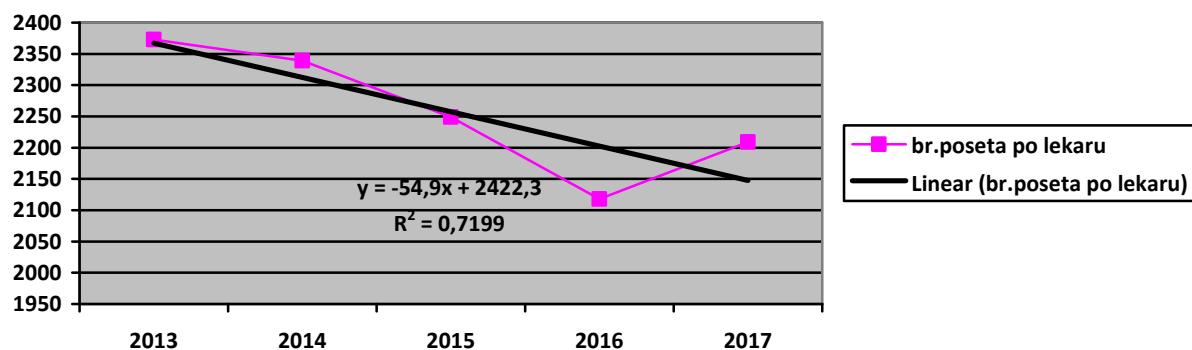

Tabela br. 14 Posete u službi hitne pomoći

Opština	P O S E T E							
	u ordinaciji kod		kućne		Ukupno poseta lekaru	Broj poseta po lekaru	Broj poseta po korisniku	
	lekara	ostalih medicinskih radnika	lekara	ostalih medicinskih radnika				
	ukupno	od toga prve						
UKUPNO	83713	83582	75039	13463	13000	97176	2209	0,5
DESPOTOVAC	9269	9183	245	1091	1091	10360	1727	0,5
JAGODINA	29137	29119	19926	5001	3181	34138	3414	0,5
PARACIN	25735	25735	31539	2518	2342	28253	2825	0,6
REKOVAC	8849	8849	5600	1150	2100	9999	9999	1,0
SVILAJNAC	7563	7536	14569	1488	2071	9051	1509	0,4
CUPRIJA	3160	3160	3160	2215	2215	5375	489	0,2

Ukupno ostvarenih poseta lekara u ovoj službi je 83.713 pri čemu je 13.463 kućnih poseta odnosno intervencija na terenu što je oko 16,1%. Broj poseta po lekaru je 2.209, a po korisniku 0,5.

Grafikon br. 16 Broj poseta po lekaru u sluzbama hitne pomoći u periodu od 2013. do 2017. godine

Posmatrajući navedeni period broj poseta po lekaru pokazuje opadajući trend.Najveći broj poseta zabeležen je u 2013.godini od kada beleži konstantan pad.

- Laboratorijska dijagnostika -

Služba biohemijske laboratorijske dijagnostike prema navedenim podacima na nivou okruga raspolaže sa 7 zaposlenih sa visokom stručnom spremom i 47 laboratorijskih tehničara. U poređenju sa normativom, visoko stručni kadar nedostaje u Rekovcu. Laboranti nedostaju Paraćinu. **Služba biohemijske laboratorijske dijagnostike u Jagodini je od 1. maja 2013 godine je preseljena u bolnicu .**

Tabela br. 15 Kadar u službi laboratorijske dijagnostike

Zdravstvena ustanova	Visoka stručna sprema										Medicinski tehničari				Niža sprema	
	Normativ	Ukupno	lekar		farmaceuti		specijalisti		hemičari		Normativ	Ukupno	sa višom	sa srednjom spremom		
			svega	od toga specijalist	diplomirani	farmaceuti	biolozi	specijalisti biohemičari	ostali							
UKUPNO:	7	7	5	4				1	1		39	47	0	47	3	
DZ Despotovac	1	2	1	1					1		7	9			9	
DZ Paraćin	2	2	2	2							12	7			7 1	
DZ Rekovac	1										2	3			3	
DZ Svilajnac	1	1						1			6	11			11	
DZ Ćuprija	2	2	2	1							12	17			17 2	

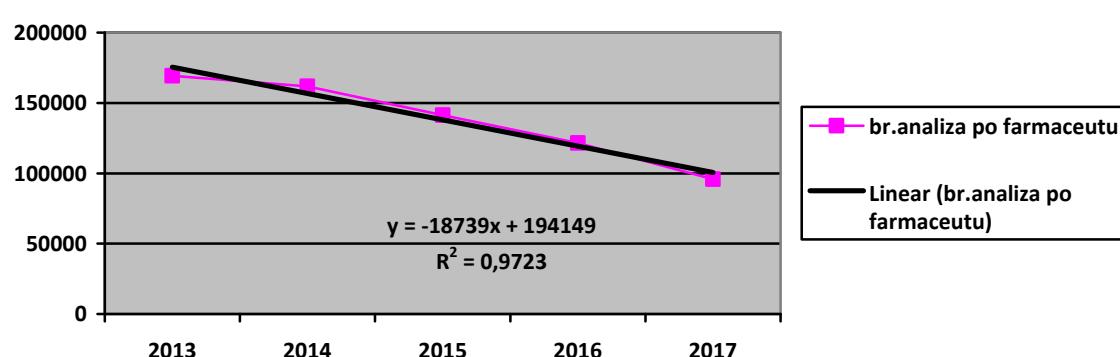
Broj pacijenata u laboratorijama domova zdravlja je bio 58.323 . Ukupan broj izvršenih analiza je 670.825. Broja analiza po lekaru odnosno farmaceutu je 95.832 što je manje od normativa (**1 lekar/farmaceut na 120000 analiza**). Veći broj analiza po lekaru/farmaceutu je kod Doma zdravlja Svilajnac . Dom zdravlja Rekovac nema u laboratoriji visoko stručni kadar.

Tabela br. 16 Izvršene analize u biohemijskim laboratorijama domova zdravlja u 2017. godini

Zdravstvena ustanova	Broj pacijenata	Hematološke analize	Biohemijske analize	Pregled urina	Ukupno analiza	Broj analiza po lekaru/farmaceutu
DZ Despotovac	13500	25151	82338	38555	146044	73022
DZ Svilajnac	14775	26015	103852	11875	141742	141742
DZ Rekovac	8466	12354	35100	16152	63606	
DZ Ćuprija	8657	21129	110744	51348	183221	91611
DZ Paraćin	12925	27028	82356	26828	136212	68106
UKUPNO	58323	111677	414390	144758	670825	95832

U periodu od 2013. do 2017. primećuje se opadanje broja analiza po lekaru/farmaceutu .

Grafikon br. 17 Broj analiza po farmaceutu u laboratorijama PZZ od 2013. do 2017. godine

-Redgen dijagnostika-

Službu rendgen dijagnostike u okviru primarne zdravstvene zaštite imaju domovi zdravlja Svilajnac, Despotovac i Rekovac. U Čupriji, Paraćinu i Jagodini rendgen dijagnostika je pri bolnici tako da ovde neće biti prikazane. Služba rendgen dijagnostike u Rekovcu radi samo na nivou tehničara, odnosno nema lekara specijalistu, jer lekar po normativima ide na **50.000 stanovnika**, a Rekovac ima oko **10.000**.

Tabela br. 17 Kadar u službi rendgen dijagnostike

Opština	Lekari						Medicinski tehničari				Broj korisnika	Broj korisnika po lekaru		
	Normativ	Ukupno	Opšte medicine	na specijalizaciji	specijalisti		Normativ	Ukupno	Sa višom spremom	Sa srednjom spremom				
					br.	%								
DESPOTOVAC	1	2			2	100,00	1	2	1	1	21013	10507		
REKOVAC						0,00	1	2	2		9552	0		
SVILAJNAC	1	1			1	100,00	1	1		1	21690	21690		
OKRUG	2	3	0	0	3	100,00	3	5	3	2	52255	17418		

U službi rendgen dijagnostike na teritoriji okruga radi ukupno 3 lekara specijalista, što je 1 više od normativa i to u Domu zdravlja Despotovac, a medicinskih tehničara na nivou okruga je 5 što je više od normativa za 2 .

Tabela br. 18 Posete u službi rendgen dijagnostike

Opština	P O S E T E								Broj poseta po korisniku	
	u ordinaciji kod lekara			kućne		Ukupno poseta lekara	Broj poseta po lekaru			
	ukupno	od toga prve	ostalih medicinskih radnika	lekara	ostalih medicinskih radnika					
	5	6	7	8	9					
UKUPNO	8302	8302	9572			8302	2767	0,16		
DESPOTOVAC	3894	3894	3894			3894	1947	0,19		
REKOVAC			1270							
SVILAJNAC	4408	4408	4408			4408	4408	0,20		

Broj poseta po lekaru u rendgen dijagnostici je 2.767 što je znatno ispod normativa- **mera izvršenja 6000 poseta po lekaru**

-Polivalentna patronaža-

Patronažna služba je kadrovski nedovoljno obezbeđena gledajući ukupan broj zaposlenih i potreban broj izvršilaca po normativima kadrova. U Domovima zdravlja Paraćin i Jagodina uposlili su 5 manje patronažnih sestara nego što im propisuje normativ, a više od normativa zaposleno je u Despotovcu, Rekovcu, i Svilajncu. Broj korisnika po patronažnoj sestri je 5460 što je nešto više od **standarda (5000 korisnika po sestri)**, a po domovima zdravlja se kreće od 3184 u Rekovcu do 8.559 u Paraćinu.

Tabela br. 19 Kadar u službi patronaže

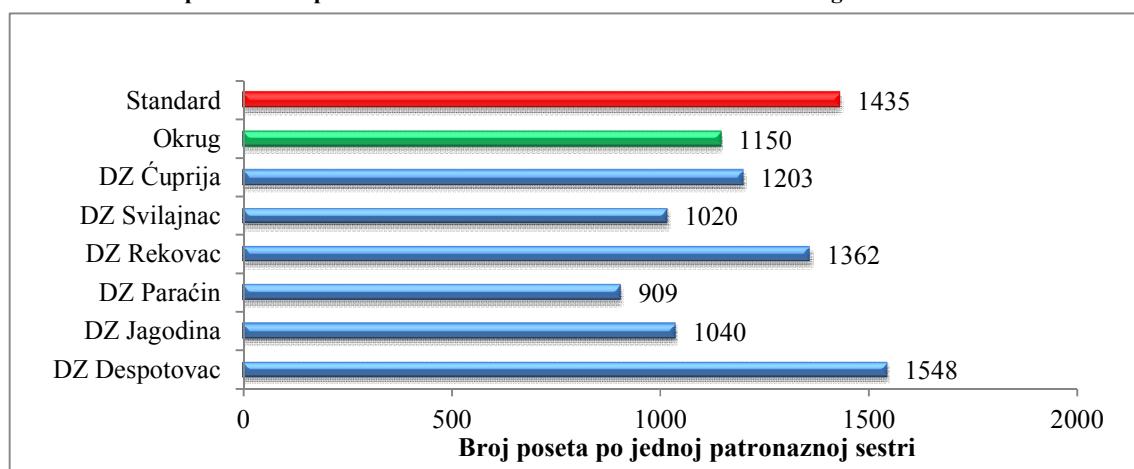
Opština	Normativ	Patronažne sestre			Broj korisnika	broj korisnika po patronažnoj sestri		
		UKUPNO	od toga sa					
			višom spremom	srednjom spremom				
		1	2	3	4	5		
UKUPNO	45	37	21	16	202025	5460		
Despotovac	5	6	2	4	21013	3502		
Jagodina	15	10	9	1	69842	6984		
Paraćin	11	6	3	3	51356	8559		
Rekovac	2	3	0	3	9552	3184		
Svilajnac	5	6	3	3	21690	3615		
Ćuprija	6	6	4	2	28572	4762		

Ukupan broj poseta po patronažnoj sestri se kreće od 909 u domu zdravlja Paraćin, do 1.548 u domu zdravlja Despotovac. **Standard poseta iznosi 1435 po sestri**, a prosek okruga je 1.150 poseta po sestri.

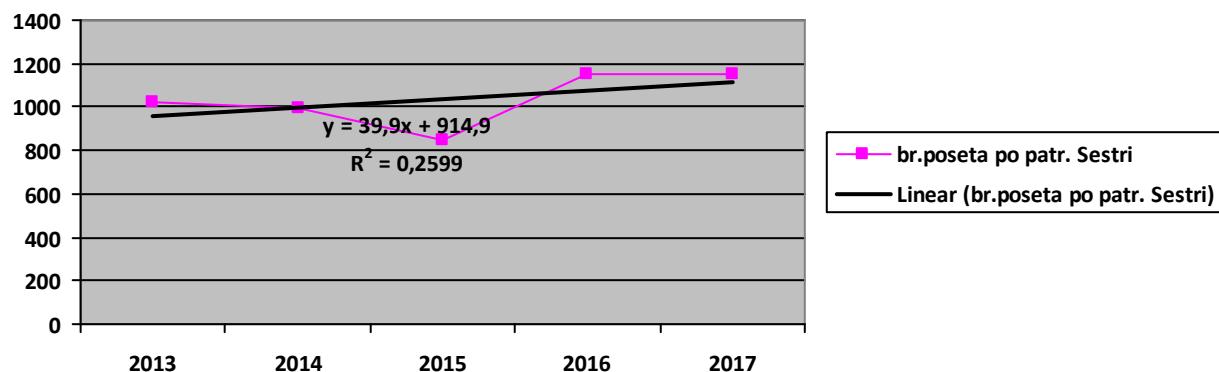
Tabela br. 20 Posete u službi patronaže

Opština	Ženama, trudnicama i porodiljama	Novorođenčad i odojcad	Ostaloj deci	Posete obolelim licima	Posete zbog socijalnih i higijenskih prilika	Ukupno	Ukupno poseta po patronažnoj sestri
							6
1	2	3	4	5	6	7	
UKUPNO	8333	8270	4776	21153	24	42556	1150
Despotovac	1236	1278	1330	5441		9285	1548
Jagodina	2613	3654	1304	2826		10397	1040
Paraćin	2186	745	1330	1193		5454	909
Rekovac	266	284	233	3278	24	4085	1362
Svilajnac	839	954	224	4100		6117	1020
Ćuprija	1193	1355	355	4315		7218	1203

Grafikon br.18 Opterećenost patronažnih sestara u odnosu na standard u 2017. godini

Grafikon br. 19 Broj poseta po patronažnoj sestri na teritoriji okruga od 2013. do 2017. godine

8. ANALIZA KORIŠĆENJA I RADA BOLNIČKE ZDRAVSTVENE ZAŠTITE

Prema Planu mreže zdravstvenih ustanova, bolničku zdravstvenu zaštitu stanovništvu Pomoravskog okruga u 2017. godini pružale su tri bolnice i to:

- Opšta bolnica u Ćupriji sa **469** postelja;
- Opšta bolnica u Jagodini sa **270** postelja;
- Opšta bolnica u Paraćinu sa **171** postelja;

I dva stracionara internističkog tipa:

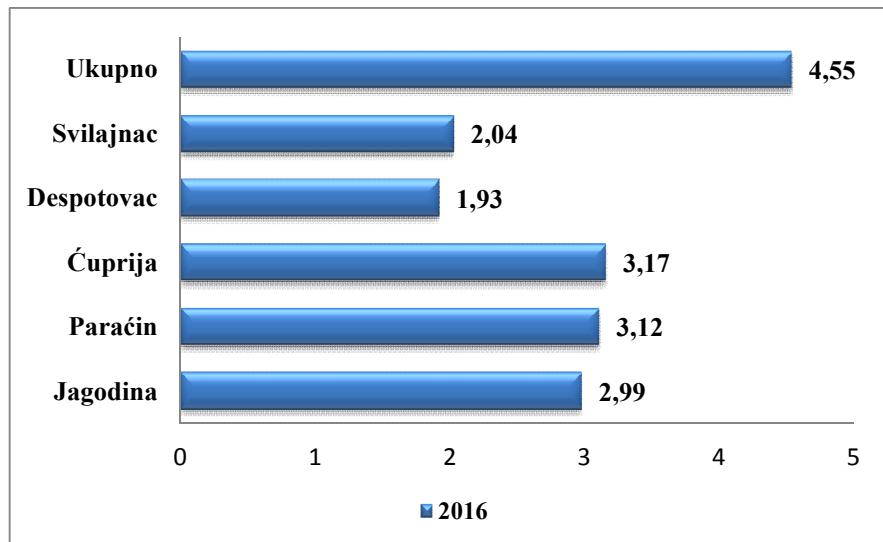
- Stacionar pri Domu zdravlja Despotovac sa **10** postelja;
- Stacionar pri Domu zdravlja Svilajnac sa **10** postelja;

Obezbeđenost bolničkim posteljama

U 2017. godini stanovništvu Okruga bilo je na raspolaganju **930** bolničkih postelja (469 Ćuprija, 270 Jagodina, 171 Paraćin, 10 Despotovac, 10 Svilajnac) odnosno obezbeđenost stanovništva bolničkim posteljama iznosila je 4,55 postelja na 1000 stanovnika. Kod Ćuprije je obezbeđenost prikazana u odnosu na broj stanovnika celog okruga jer se u Ćupriji leče i stanovnici ostalih opština na odeljenjima koja su za ceo okrug (okružna bolnica), dok bolnici u Jagodini gravitira deo stanovništva opština Rekovac i Svilajnac.

Tabela br. 1 Obezbeđenost stanovništva okruga bolničkim posteljama u 2017. godini

Red. .broj	Bolnice	Gravitirajuća populacija	Br. postelja	Br. poste. na 1000 st.
1.	Jagodina	89000	270	2,99
2.	Paraćin	54800	171	3,12
3.	Ćuprija	148000	469	3,17
4	Despotovac	4900	10	1,99
5	Svilajnac	4850	10	2,04
6	Okrug	202.025	930	4,55

Grafikon br. 1 Obezbeđenost stanovništva bolničkim posteljama 2017. god**Struktura bolničkih postelja**

Struktura bolničkih postelja po nameni je izuzetno važan pokazatelj zadovoljenja potreba stanovništva za bolničkim lečenjem.

Tabela br. 2 Struktura bolničkih postelja na teritoriji okruga u 2017. god.

Odeljenja	Broj postelja							%
	Ćuprija	Jagodina	Paraćin	Despotovac	Svilajnac	Ukupno		
interni	83	72	45	10	10	220	23.67	
hirurgija	75	53	40			168	18.06	
ortopedija	27	15	20			62	6.67	
urologija	30					30	3.22	
ginekologija i akušerstvo	26	44	26			96	10.32	
dečije	23	27	20			70	7.53	
pneumoftiziologija	25	23	20			68	7.31	
neurologija	35	20				55	5.91	
psihijatrija	40	16				56	6.02	
ORL + MFH	20					20	2.15	
oftalmologija	10					10	1.08	
produžena nega	38					38	4.07	
nuklearna medicina	2					2	0.22	
dermatovenerologija	10					10	1.08	
infektivno	17					17	1.83	
Intenzivna nega	8					8	0.86	
UKUPNO	469	270	171	10	10	930	100	

- interno: kardiologija, gastroenterologija, endokrinologija i nefrologija.
- hirurgija: opšta, dečja, vaskularna, neurohirurgija, i plastična.

Najveći procenat učešća u odnosu na ukupan posteljni fond imaju internističke postelje **23,67%**, zatim hiruške **18,06%**, ginekološko-akušerske **10,32%**, grudno **7,63%** itd.

Obezbeđenost bolnica medicinskim kadrom

U 3 bolnice Pomoravskog okruga bilo je u 2017. godini zaposleno **1.762** radnik od kojih **1.428** zdravstvenih radnika i saradnika ili **81%**. Od njih **20,3%** je sa visokom školskom spremom.

Tabela br.3.Zaposleni u bolnicama Pomoravskog okruga

r. br.	Zdravstvena ustanova	Ukupno	ZDRAVSTVENI RADNICI I SARADNICI								NEMEDICINSKI RADNICI			
			Svega	VISOKA STRUČNA SPREMA				VŠS	SSS	NIŽA STRUČNA SPREMA	SVEGA	od toga		
				Svega	Lekari	stomatolozi	farmaceuti	ostalo	Svega			administrativni	tehnički	
0	1	2	3	4	5	9	10	11	12	15	19	20	21	22
UKUPNO		1762	1428	358	331	2	8	17	235	825	10	334	83	251
1	Bolnica Paraćin	344	286	78	74	0	1	3	46	162	0	58	11	47
2	Bolnica Ćuprija	827	666	158	147	2	3	6	113	387	8	161	44	117
3	Bolnica Jagodina	591	476	122	110	0	4	8	76	276	2	115	28	87

Tabela br.4 Struktura medicinskog kadra koji sprovodi stacionarnu zdravstvenu zaštitu

Red br.	Bolnica	Uk.br. Lekara	Specijalista		na spec.		opšte prakse		br tehn.	br. tehn. po 1 lek. spec..
			br	%	br	%	br	%		
1.	Cuprija	147	131	89,12	14	9,52	2	1,36	500	3,82
2.	Jagodina	110	87	79,09	18	16,36	5	4,55	352	4,05
3.	Paraćin	74	71	95,95	3	4,05	0	0,00	208	2,93
4.	Despotovac	0	0	0,00	0	0,00	0	0,00	12	0,00
5	Svilajnac	1	1	100,00	0	0,00	0	0,00	11	11,00
UKUPNO		332	290	87,35	35	10,54	7	2,11	1083	3,73

Iz napred navedenih podataka može se videti da je stanovništву Pomoravskog okruga u 2017. godini bilo na raspolaganju **930** bolesničkih postelja, koje je opsluživalo **332** lekara (**290** specijalista ili **87,3%**, **35** na specijalizaciji **10,5%** i **7** lekara opšte prakse ili **2,1%**) i **1.083** tehničar ili **3,73** na jednog lekara specijalistu.

Posmatrano pojedinačno po bolnicama, najveći procenat lekara specijalista u odnosu na ukupan broj lekara ima bolnica u Paraćinu 96%, a najmanji u Jagodini 79,1% (ako izuzmemos stacionar u Despotovcu i Svilajncu). Što se tiče odnosa tehničara i lekara specijalista u odnosu na normative za bolničko lečenje, najpovoljniji odnos imaju stacionar u domu zdravlja Svilajnac za

koji su i normativi dugačiji (1 lekar – 7 tehničara) , dok je u bolnicama odnos ujednačen od 2,93 u Paraćinu do 4,05 u Jagodini, a prosek okruga je 3,73.

U narednoj tabeli prikazana je struktura medicinskog kadra u odnosu na broj postelja u pojedinim zdravstvenim ustanovama u 2017. godini.

Tabela br.5 Struktura medicinskog kadra u odnosu na broj postelja u 2017. god

Red br.	Bolnica	br postelja	Ukupan br. Lekara	Br. post. po 1 lek.	Br.lek.	Br.post. po lek. spec.	Br. med. tehn. spec.	Br.post. po 1 tehn.
					spec			
1.	Ćuprija	469	147	3,19	131	3,58	500	0,94
2.	Jagodina	270	110	2,45	87	3,10	352	0,77
3.	Paraćin	171	74	2,31	71	2,41	208	0,82
4.	Despotovac	10	0	0,00	0	0,00	12	0,83
5.	Svilajnac	10	1	10,00	1	10,00	11	0,91
Ukupno		930	332	2,80	290	3,21	1083	0,86

Iz navedene tabele se može videti da je prosečan broj postelja po jednom lekaru specijalisti **3,21** i **0,86** postelja po jednom medicinskom tehničaru.

Može se iz podataka primetiti da sve tri opšte bolnice imaju ujednačen broj postelja po **1** tehničaru dok po lekaru specijalisti najviše ima Ćuprija **3,19** a najmanje Paraćin **2,31**.

Pokazatelji obima rada, odnosno korišćenje bolničkih kapaciteta

Bolnice Pomoravskog okruga, uključujući i stacionare domova zdravlja Despotovac i Svilajnac su u 2017. godini lečile **30.233** osigurana bolesnika i ostvarile **220.272** bolesnička dana. Prosečna zauzetost postelja bila je **64,89%**, a prosečna dužina lečenja **7,29** dana.

Tabela br.6 Obim rada bolnica u 2017. godini

Red. Br..	Bolnica	Broj postelja	Broj ispisanih bolesnika	B.O.dani	% zauzetosti postelja	Prosečna duž. Lečenja
1	Ćuprija	469	14388	114895	67,12	7,99
2	Jagodina	270	9326	60287	61,17	6,46
3	Paraćin	171	5925	38759	62,10	6,54
4	Despotovac	10	347	3711	101,67	10,69
5	Svilajnac	10	247	2620	71,78	10,61
UKUPNO		930	30233	220272	64,89	7,29

Najveću zauzetost odnosno iskorišćenost bolničkih postelja imao je stacionar u Despotovcu **101,67%** , a od bolnica Ćuprija **67,12%**. Našim zakonskim regulativama je utvrđena optimalna iskorišćenost posteljnog fonda od **80- 85%**. Smatra se da je ovaj pokazatelj funkcionisanja bolnica povoljan, ako ne prelazi 90% čime se doprinosi standardu lečenja i ako nije manji od 80%, čime se ostvaruje ekonomičnost u korišćenju bolničkih postelja.

Što se tiče prosečne dužine lečenja bolesnika, najmanja je u Jagodini **6,46** dana, a najduža u Despotovcu **10,69** dana.

Iz navedenih podataka može se uociti da je prosečna dužina lečenja uglavnom u skladu sa standardom za pojedine grane, a najveća je u stacionarima u Despotovcu i Svilajncu gde se leci uglavnom gerijatrijska populacija, kao i na psihijatriji i odeljenjima produžene nege.

Tabela br. 7 Kapaciteti i korišćenje bolnickih postelja u 2017. godini po pojedinim oblastima

POMORAVSKI OKRUG	broj postelja	broj bolesnika	broj dana ležanja	prosečna dužina lečenja	Prosečna zauzetost postelja
Ukupno	930	30233	220272	7,29	64,89
Opšta bolnica Ćuprija	469	14388	114895	7,99	67,12
GINEKOLOGIJA	26	917	4257	4,64	44,86
HIRURŠKE GRANE	170	5896	35104	5,95	56,57
INTRENISTIČKE SLUŽBE	170	4612	45011	9,76	72,54
OSTALO	2	93	268	2,88	36,71
PEDIJATRIJA	23	1386	8350	6,02	99,46
PRODUŽENO LEČENJE	38	665	12753	19,18	91,95
PSIHIJATRIJA	40	819	9152	11,17	62,68
Opšta bolnica Jagodina	270	9326	60287	6,46	61,17
GINEKOLOGIJA	44	1926	8393	4,36	52,26
HIRURŠKE GRANE	68	2249	18353	8,16	73,94
INTRENISTIČKE SLUŽBE	115	3483	23540	6,76	56,08
PEDIJATRIJA	27	1347	6254	4,64	63,46
PSIHIJATRIJA	16	321	3747	11,67	64,16
Opšta bolnica Paraćin	171	5925	38759	6,54	62,10
GINEKOLOGIJA	26	698	5319	7,62	56,05
HIRURŠKE GRANE	60	2112	16112	7,63	73,57
INTRENISTIČKE SLUŽBE	65	2105	14313	6,80	60,33
PEDIJATRIJA	20	1010	3015	2,99	41,30
Dom zdravlja Svilajnac	10	247	2620	10,61	71,78
INTERNISTIČKI STACIONAR	10	247	2620	10,61	71,78
Dom zdravlja Despotovac	10	347	3711	10,69	101,67
INTERNISTIČKI STACIONAR	10	347	3711	10,69	101,67

Prosecna zauzetost postelja pokazuje varijacije po pojedinim granama pa se može zapaziti da najmanju prosečnu zauzetost ima odeljenje ginekologije.

U narednoj tabeli bice prikazano ispunjenje standarda mera izvršenja za doktore medicine specijaliste u pojedinim bolničkim i polikliničkim delatnostima u 2017. godini, koje su definisane u Pravilniku o bližim uslovima za obavljanje zdravstvene delatnosti u zdravstvenim ustanovama i drugim oblicima zdravstvene službe.

Tabela br. 8 Ispunjene standarda mera izvršenja za doktore medicine specijaliste u bolničkoj i polikliničkoj delatnosti

	Specijalisti	acijenata	Broj	Po pravilniku	Razlika	Ukupno	Ambulanta	Stacionar	Broj	Po pravilniku	Razlika
POMORAVSKI OKRUG	212	29135	137,4	226	-89	441112	415273	25839	2081	1923	158
Opšta bolnica Čuprija	94	13290	141,4	199	-58	140692	130607	10085	1497	1433	64
Dermatologija	2	290	145	210	-54	6394	6116	278	3197	1260	1937
Ginekologija i aku	8	917	115	250	-117	4065	3006	1059	508	1260	-752
Hirurgija	14	2399	171	210	-39	19287	18266	1021	1378	1680	-302
Infektivne bolesti	3	570	190	165	25	3784	3639	145	1261	1260	1
Interna	26	2564	99	170	-71	37733	35802	1931	1451	1260	191
Neurologija	6	1188	198	170	28	9498	8775	723	1583	1260	323
Oftalmologija	4	504	126	250	-125	13842	11832	2010	3461	1680	1781
ORL	6	651	109	250	-141	9249	9094	155	1542	1680	-139
Ortopedija	6	544	91	130	-38	10188	9036	1152	1698	2100	-402
Pedijatrija	9	1386	154	210	-56	9883	9115	768	1098	1050	48
Psihijatrija	5	479	96	165	-69	5640	5071	569	1128	1025	103
Urologija	5	1798	360	210	150	11129	10855	274	2226	1680	546
Opšta bolnica Jagodina	66	9326	141,3	189	-48	174911	165599	9312	2650	2594	56
Dermatologija	3	0	0	210	-210	15810	15810	0	5270	6300	-1030
Ginekologija i aku	9	1926	214	250	-36	12132	5103	7029	1348	1260	88
Hirurgija	10	1820	182	210	-28	16293	15009	1284	1629	1680	-51
Interna	21	2756	131	170	-39	53168	52564	604	2532	1260	1272
Neurologija	6	727	121	170	-49	8534	8513	21	1422	1260	162
Oftalmologija	3	0	0	0	0	19581	19581	0	6527	6300	227
ORL	3	0	0	0	0	20305	20305	0	6768	6300	468
Ortopedija	4	429	107	130	-23	16672	16599	73	4168	2100	2068
Pedijatrija	4	1347	337	210	127	2517	2323	194	629	1050	-421
Psihijatrija	3	321	107	165	-58	9899	9792	107	3300	1025	2275
Opšta bolnica Paraćin	50	5925	119	403	-285	123142	118767	4375	2463	3066	-603
Dermatologija	1	0	0	210		3682	3660	22	3682	6300	-2618
Ginekologija i akušerstvo	6	698	116	250	-134	2270	2170	100	378	1260	-882
Hirurgija	8	1720	215	210	5	17324	16574	750	2166	1680	486
Interna	14	2105	150	170	-20	27927	24895	3032	1995	1260	735
Neurologija	2	0	0	170	-170	6240	6240	0	3120	1260	1860
Oftalmologija	3	0	0	250	-250	13118	12998	120	4373	6300	-1927
ORL	2	0	0	250	-250	14001	13743	258	7001	6300	701
Ortopedija	3	392	131	130	1	10640	10620	20	3547	2100	1447
Pedijatrija	7	1010	144	210	-66	7030	6957	73	1004	1050	-46
Psihijatrija	4	0	0	165	-165	20910	20910	0	5228	3150	2078
Dom zdravlja Svilajnac	2	247	124	170	-47	300	300	0	150	1260	-1110
Interna	2	247	124	170	-47	300	300	0	150	1260	-1110
Dom zdravlja Despotovac	0	347	0	170	-170	2067	0	2067	0	1260	-1260
Interna	0	347	0	170	-170	2067	0	2067	0	1260	-1260

Prethodna tabela pokazuje da je broj ležećih pacijenata po lekaru specijalisti na teritoriji okruga **137,4** što je manje od proseka propisanih mera izvrsenja (**184**) , u Ćupriji prosečan broj ležećih pacijenata po lekaru specijalisti **141,4**, u Paraćinu **119,a** u Jagodini **141,3**. Posmatrajući pojedinačno po službama uočava uglavnom manji prosek od standarda. Broj specijalističkih pregleda po lekaru na nivou okruga je **2.081** (po pravilniku prosek **1960**, osim kod specijalističkih službi bez stacionarnog dela gde je prosek veći kao za primarnu zdravstvenu zaštitu.). U Jagodini i Paraćinu specijalističke službe koje nemaju stacionarni deo su oftalmologija, ORL i dermatovenerologiji i kod njih je normativ 6.300 pregleda, a u Paraćinu i neurologija i psihijatrija (normativ 3150 pregleda).

Tabela br. 9 Broj operacionih sala,operacija i prosečan broj operacija po lekaru u 2017. godini

ZDRAVSTVENA USTANOVA	br.lekara spejalista	br. operacionih sala	br.operacija	br.operacija po specijalisti
POMORAVSKI OKRUG	83	23	11752	142
Opšta bolnica Ćuprija	43	15	7780	181
Ginekologija i akušerstvo	8	2	884	111
Dečja hirurgija	1	1	215	215
Hirurgija	8	3	1049	131
Kardiovaskularna hirurgija	1	1	26	26
Neurohirurgija	2	1	141	71
Oftalmologija	4	1	559	140
ORL	6	1	759	127
Ortopedija sa traumatologijom	6	2	511	85
Plastična hirurgija	2	1	3087	1544
Urologija	5	2	549	110
Opšta bolnica Jagodina	23	4	2454	107
Ginekologija i akušerstvo	9	1	643	71
Hirurgija	10	2	1528	153
Ortopedija sa traumatologijom	4	1	283	71
Opšta bolnica Paraćin	17	4	1518	89
Ginekologija i akušerstvo	6	1	526	88
Hirurgija	8	2	742	93
Ortopedija sa traumatologijom	3	1	250	83

Prosecan broj operacija po lekaru na teritoriji okruga je **142** , pri čemu je najveći prosek u Ćupriji **181**, zatim u Jagodini **107** operacija po lekaru, dok je najmanji u Paraćinu, **89** operacije po lekaru.

Tabela br. 10 Broj laboratorijskih analiza i pacijenata u 2017. godine

POMORAVSKI OKRUG	UKUPNO	Ambulantni pacijenti	Stacionarni pacijenti
Broj pacijenata	374244	286031	88648
Broj pregledanih uzoraka	555612	455524	101064
UKUPNO ANALIZA	2669533	1967508	702025
Hematološke analize	365334	258698	106636
Biohemijske analize	1647401	1183417	463984
Analiza urina	309656	256159	53497
Mikrobiologija i parazitologija	242621	204381	38240
Patohistološka laboratorija	43114	10067	33047
Ostale laboratorije	61407	54786	6621

Stacionar doma zdravlja u Svilajncu i Despotovcu, nemaju odvojenu laboratoriju za pacijente stacionara vec se sve analize obavljaju u laboratoriji doma zdravlja, ali su analize za stacionarne pacijente posebno evidentirane. Laboratorija bolnice Paraćin je jedinstvena za primarnu i sekundarnu zdravstvenu zaštitu i kompletan rad je prikazan u tabeli, dok u Jagodini i Ćupriji domovi zdravlja, koji su samostalne ustanove, imaju svoje laboratorije, ali i pri bolničkim laboratorijama postoji određeni broj analiza koji se radi za ambulantne pacijente. Ukupan broj realizovanih laboratorijskih analiza u bolničkim laboratorijama na teritoriji okruga je **2.669.533** pri čemu je **73,7%** analiza realizovano za ambulantne pacijente.

Tabela br. 11 Kretanje pokazatelja bolničkog lečenja od 2013. god .do 2017. godine

	Iskorišćenost postelja	Pros. dužina lečenja	Br. postelja po lek.spec.	Br. postelja po med. sestri	Br bolesnika po specijalisti	Br. pregleda po specijalisti	Br. operacija po specijalisti
2013	72,04	6,73	3,07	0,88	136	1915	205
2014	71,50	7,07	3,11	0,85	132	2071	150
2015	66,14	6,69	3,02	0,84	130	2000	140
2016	64,87	6,55	3,15	0,85	146	2128	147
2017	64,89	7,29	3,21	0,86	137	2081	142

ZAKLJUČAK

1. Populaciona dinamika je u Pomoravskom okrugu multifaktorski determinisana i karakterišu je specifičnost u kretanju stanovništva vezana za veliki broj ljudi na privremenom radu u inostranstvu koji stalno povlače za sobom mlađu populaciju, a ostaju staračka domaćinstva što je posebno karakteristično za opštine Despotovac i Svilajnac, dok se iz Opštine Rekovac koja spada u red nerazvijenih opština i ima uglavnom ruralno stanovništvo, mlađa populacija iseljava u okolne gradove. Stanovništvo ovih opština spada u red vrlo starog stanovništva jer se procenat stanovništva starijeg od 65 godina kreće od 20,9% u Jagodini do 32,7% u Rekovcu, tako da se ceo okrug sa 22,8% starog stanovništva nalazi u poodmakloj fazi demografskog starenja.

2. Demografski procesi se karakterišu opadanjem broja stanovnika između dva zadњa popisa u proseku za 5,7%, a procena za 2017. ukazuje na i dalji pad broja stanovnika za 4,8% od popisa 2011.god., niskom stopom nataliteta od 7,1 i visokom stopom mortaliteta od 18 na 1000 stanovnika , a samim tim i negativnom stopom prirodnog priraštaja -10,9. Stope smrtnosti odojčadi, male dece i mrtvorodenosti spadaju u red niskih stopa. Posmatrajući petogodišnji period zapažaju se relativno konstantne stope vitalnih pokazatelja, osim kod mortaliteta odojčadi i mrtvorodenosti čije stope imaju varijacije tokom navedenog perioda što je posebno uočljivo kod stope mortalitet odojčadi.

3. Socioekonomski pokazatelji okruga govore da je ukupno 26411 nezaposlenih lica, što je za 7,5% manje od prethodne godine. Prosečna neto zarada u 2017. godini na teritoriji Pomoravskog okruga bila je 37310 dinara što je niže u odnosu na prosek Republike Srbije koji je iznosio 47893. U odnosu na prethodnu godinu evidentno je povećanje zarada za 5 %.

Prosečna neto zarada beleži blagi trend rasta od 2013. do 2017. godine ,najniža zabeležena vrednost prosečne neto zarade je u 2016.god. Takođe je najveći broj nezaposlenih zabeležen u 2016.god. u petogodišnjem periodu posmatranja.

4. Sadašnju zdravstvenu situaciju Pomoravskog okruga karakterišu klasični dominirajući problemi karakteristični i za visokorazvijene zemlje. U stрукuri uzroka smrти dominiraju masovne

nezarazne bolesti, pre svega kardiovaskularne i maligne, nedovoljno definisana stanja, zatim bolesti respiratornog sistema i bolesti žlezdra sa unutrašnjim lučenjem, ishrane i metabolizma. Ovakva struktura uzroka smrti je slična prethodnim godinama.

5. U registrovanom vanbolničkom morbiditetu najveći značaj kod dece i mlađih imaju bolesti respiratornog sistema, a kod radno aktivne populacije i starih bolesti respiratornog i kardiovaskularnog sistema, dok u bolničkom morbiditetu radnoaktivnog i starog stanovništva dominiraju bolesti kardiovaskularnog sistema. Među pojedinačnim dijagnozama bolničkog lečenja najzastupljeniji su: karcinom dojke, infekcija digestivnog trakta, hronična opstruktivna bolest pluća karcinom dušnika i pluća, ,karcinom prostate i upala pluća.

6. U strukturi oboljevanja od zaraznih bolesti dominirao je faringitis, varičela, streptokokni tonsilitis, influenca i virusna pneumonija, dok je smrtnih slučajeva od zaraznih bolesti bilo 7. Stopa oboljevanja od zaraznih bolesti beleži opadajući trend u zadnjih pet godina. Od polno prenosivih bolesti obolelo je ukupno 83 lica, najviše od infekcije hlamidijom 56 slučajeva. Stopa incidence polno prenosivih bolesti ima izrazito uzlazni trend u poslednjih pet godina i to uglavnom na račun Infectio sexualis chlamydialis, gde je u 2014. godini bilo prijavljeno svega 1 slučaja, a u 2016. godini 85 prijava hlamidijalne infekcije.

7. Podaci o incidenci oboljevanja nisu konačni za maligne bolesti u 2017. god je 440,5 što beleži trend rasta u poslednjih pet godina. Stopa oboljevanja od AKS u 2017. god. nije konačan, a stopa oboljevanja od šećerne bolesti 220,3 na 100000 stanovnika. Stopa incidence oboljevanja od šećerne bolesti pokazuju trend porasta iz godine u godinu. Prema podacima registra za rak za 2015. god., muškarci su najviše obolevali i umirali od raka bronha i pluća, raka debelog creva i rektuma i raka prostate. Kod žena maligni tumor je najčešće bio lokalizovan na dojci, grliću materice, plućima i debelom crevu i rektumu.

8. Rezultati ispitivanja higijenske ispravnosti vode za piće pokazali su da je najveće procenat neispravnih uzoraka iz seoskih vodovoda, dok je bolji kvalitet vode u gradskim vodovodima. Za poslednjih pet godina na mikrobiološku ispravnost namirnica 72 bilo neispravno ili 1%. Na fizičko-hemijsku ispravnost 63 bilo neispravno ili 1,4%.

9. Vakcinacija predstavlja najbržu, najefikasniju i najekonomičniju meru zdravstvene zaštite. U 2017. godini realizovana je u proseku sa obuhvatom od 88,1% do 98,7%.

10. Zdravstvenu zaštitu stanovništvu okruga obezbeđivalo je dvanaest zdravstvenih ustanova: šest domova zdravlja, tri opšte bolnice, dve apotekarske ustanove, zavod za javno zdravlje i zdravtvena služba gerontološkog centra.

11. Od ukupnog broja zaposlenih u ovim zdravstvenim ustanovama 78,1% su zdravstveni radnici i saradnici od čega je 22,9% sa visokom stručnom spremom, a od ukupnog broja lekara 79,3% je specijalista. U proteklih pet godina broj zaposlenih ima blagi trend opadanja, od 2013. godine do 2017. godine za 8,2% je manje ukupnog broja zaposlenih.

12. U proteklih pet godina broj zaposlenih u službama primarne zdravstvene zaštite se kontinuirano smanjivao odnosno za pet godina je ukupan broj zaposlenih smanjen za 18,8 %. Najveće smanjenje je u delu sa srednjom stručnom spremom 21,2% (medicinska sestra-tehničar 11,5%), a najmanje kod lekara specijalista gde je broj zaposlenih smanjen za 2,9% u odnosu na 2013. godina.

Obezbeđenost stanovništva Pomoravskog okruga zdravstvenim radnicima je dobra i svuda u okviru standarda po broju korisnika po lekaru. U laboratorijama domova zdravlja prosečna opterećenost analizama po biohemičaru je 95.832, a standard je 120.000 analiza što je takođe dobra obezbeđenost kadrom.

13. U posmatranom periodu može se uočiti vrlo slaba iskorišćenost stomatoloških službi za odrasle sa 0,2 posete po korisniku i 1870 poseta po lekaru (standard 3075), stomatoloških službi za zdravstvenu zaštitu dece predškolskog i školskog uzrasta sa 1,8 posete po korisniku i 2063 poseta po lekaru (standard 2460), zatim službi za zdravstvenu zaštitu žena sa 1,2 posete po ženi (15 god. i više) za godinu dana i 4756 poseta po lekaru (standard 6300 poseta). **Razlog za ovaku slabu iskorišćenost ovih službi kao i prethodnih godina nalazi se u velikom odlivu pacijenata u privatne ginekološke i stomatološke ordinacije kao i predhodne godine.** Slabu realizaciju imaju posete po patronažnoj sestri, 1150 (standard 1435), rendgen dijagnostika 4408 (standard 6000). Najveći broj poseta po korisniku je u Službi za zdravstvenu zaštitu dece 11,6 posete, dok

školska dece i omladina posete lekara u proseku 5,8 puta godišnje. Svaki odrasli stanovnik poseti lekara opšte medicine 4,5 puta godišnje. Najveći broj poseta po lekaru je u službama opšte medicine 7255 što je nešto malo ispod standarda od 7350 poseta po lekaru, službama za zdravstvenu zaštitu dece 6521 i školske dece 5668 (standard 6300).

Posmatrajući strukturu poseta lekarima uočava se izražena dominacija kurativnih poseta i izuzetno skroman procenat preventivnih pregleda pogotovu u zdravstvenoj zaštiti odraslog stanovništva i zdravstvenoj zaštiti žena.

U proteklih pet godina broj poseta po lekaru je varirao neznatno i kod većine službi je na nivou standarda, osim kod stomatologije i ginekologije gde je u celom posmatranom periodu broj poseta ispod standarda posebno kod ginekologije. Trend rasta broja poseta po lekaru primećuje se kod službe za zdravstvenu zaštitu žena i zdravstvene zaštite školske dece i omladine, dok se kod laboratorije primećuje pad broja analiza po biohemičaru iz godine u godinu.

14. Pomoravski okrug je u 2017. godini raspolagao sa **930** bolničkih postelja pa je obezbeđenost stanovništva posteljnim fondom **4,55** postelja na **1000** stanovnika.

- Bolnički kapaciteti u svim bolnicama uglavnom imaju optimalnu iskorišćenost **64,89%**, a prosečna dužina lečenja **7,29** dana.

- Pacijentima je bilo na raspolaganju **332** lekara od čega **290** ili **87,3%** specijalista i **1083** medicinskih tehničara.

- Prosečna opterećenost kadra bolničkim posteljama je **2,80** postelja po lekaru odnosno **3,21** po specijalisti. Broj postelja po jednom medicinskom tehničaru je **0,86**. Prosečan broj bolesnika po lekaru specijalisti na nivou okruga bio je **137** (standard od 130-250), a broj specijalističkih pregleda **2081** po lekaru (prosek standarda 1960). Broj operacija po lekaru specijalisti je **142**.

Posmatrajući petogodišnji period zapaža se opadanje iskorišćenosti posteljnih kapaciteta prosečno za 1% godišnje. Broj specijalističkih pregleda po specijalisti varira iz godine u godinu a najveći broj pregleda je u 2016. godine. Broj operacija po specijalisti iz godine u godinu je sve manji, najniži broj je u 2015. godini.